

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Elämä on oppimista

Viittomakielialan tulkkitoiminnan koulutusohjelman (YAMK) opiskelijoiden ajatuksia ammatillisten tavoitteiden toteutumisesta koulutuksessa

Martta Kinnunen & Tarja Lamb

Viittomakielentulkin koulutusohjelma (240 op)

Huhtikuu/2010

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Viittomakielentulkin koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijät Martta Kinnunen & Tarja Lamb	Sivumäärä 41 ja 5 liitesivua
Työn nimi Elämä on oppimista, Viittomakielialan tulkkitoiminnan koulutusohjelman (YAMK) opiskelijoiden ajatuksia ammatillisten tavoitteiden toteutumisesta koulutuksessa	
Ohjaava opettaja Liisa Martikainen	
Työn tilaaja HUMAK, Liisa Martikainen	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyömme tarkoituksena oli selvittää Viittomakielialan Tulkkitoiminnan koulutusohjelman ylempien ammattikorkeakoulu opiskelijoiden ammatillisia tavoitteita. Halusimme myös tarkastella, miten tutkinto on tähän saakka vastannut opiskelijoiden odotuksia ja tavoitteita. Opinnäytetyömme tietoperustassa esittelemme ensin ammatikorkeakoulut, jonka jälkeen kerromme laajemmin ammattitaidosta ja sen määrittelystä. Laajennamme tietoperustaa esitellessämme elinikäistä oppimista ja työntekijän niin sanottua hiljaista tietoa.</p> <p>Toteutimme opinnäytetyömme keväällä 2010 ja aineiston keruumenetelmänä käytimme puolistrukturoitua teemahaastattelua. Lähestyimme Viittomakielialan Tulkkitoiminnan koulutusohjelman opiskelijoita joulukuussa 2009 yliopettaja Liisa Martikaisen kautta. Koulutukseen osallistuu yhteensä 15 opiskelijaa, haastattelimme heistä neljää.</p> <p>Tutkimustuloksista ilmeni koulutuksen vastaavan opiskelijoiden ammatillisiin tavoitteisiin melko hyvin. Haastatteluissa nousi esiin kehitysehdotuksia, kuten myös asioita, joihin opiskelijat olivat tyytyväisiä. Opetussuunnitelmaa olisi haluttu joustavammaksi. Haastatellut toivoivat, että opetussuunnitelmaa pystyttäisiin paremmin soveltamaan opiskelijoiden tarpeita vastaavaksi. Koulutuksen oli huomattu kehittävän haastateltavien ammatillista osaamista syvemmälle. Näin ollen he pystyivät näkemään oman työnsä uudesta näkökulmasta ja sitä kautta kehittämään itseään ammattilaisina.</p>	
Asiasanat: ammattikorkeakoulut, ammattitaito, elinikäinen oppiminen, viittomakielen tulkki	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Degree Programme in Sign Language Interpretation

ABSTRACT

Authors Martta Kinnunen & Tarja Lamb	Number of Pages 41 + 5 appendices
Title Learning through life- Finnish Masters degree in Sign Language Interpreting	
Supervisor Liisa Martikainen	
Subscriber HUMAK Liisa Martikainen	
Abstract <p>The purpose of this study was to establish the professional goals of students studying for the Finnish Masters degree in Sign Language Interpreting and how the course has met their goals and expectations so far.</p> <p>The theoretical part of this thesis first provides an overview of the Universities of Applied Sciences in Finland. An introduction and subsequent expansion of the theories of “professional skills”, “lifelong learning” and “silent information of the worker” then form the basis of the theoretical part of this study.</p> <p>In December 2009, with the assistance of Principal lecturer Liisa Martikainen, four students agreed to be interviewed from the fifteen students currently studying for the Master Degree Programme. Interviews were then conducted and all research material was then collated during the spring of 2010.</p> <p>When the results of the study were analysed, the Masters degree course in Sign Language Interpreting clearly demonstrated that it responds to the professional needs of students rather well. The results also revealed some areas requiring improvement. A need for greater curriculum flexibility, allowing students to adapt it to their needs more readily, emerged.</p> <p>The interviews revealed that the Master Degree programme has built upon and continued to develop the professional skills of the students. This deeper development of their professional skills has enabled a greater understanding of the importance of professionalism in their present employment, and provided a fresh viewpoint.</p>	
Keywords: University of Applied Sciences, professional skills, lifelong learning, Sign Language Interpreter	

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ ABSTRACT

1 JOHDANTO	5
2 AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINNOT	7
2.1 Ammattikorkeakoulut	7
2.1.1 Humanistinen ammattikorkeakoulu	7
2.1.2 Diakonia-ammattikorkeakoulu	8
2.2 Ylemmät ammattikorkeakoulut	8
2.3 Viittomakielialan tulkkitoiminnan koulutusohjelma, ylempi ammattikorkeakoulu	9
2.4 Eurooppalainen tutkintojen ja osaamisen viitekehys	10
2.4.1 Ylempien ammattikorkeakoulujen osaamisalueiden kuvaus	11
2.4.2 Viittomakielialan tulkkitoiminnan koulutusohjelman osaamisalueet	12
3 AMMATITAIDON MÄÄRITTELYÄ	13
3.1 Ammatillinen kasvu	13
3.2 Elinikäinen oppiminen	14
3.3 Hiljainen tieto	15
4 VIITTOMAKIELEN TULKKI	17
4.1 Viittomakielen tulkin ammattitaito	17
4.2 Viittomakielen tulkin hiljainen tieto	18
5 TUTKIELMAN TOTEUTUS	20
5.1 Tutkimusmenetelmät	21
5.2 Aineiston keruu	21
6 TUTKIELMAN TULOKSET	24
6.1 Viittomakielialan YAMK opiskelijoiden ammatilliset tavoitteet	24
6.1.1 Ammattitaidon syventäminen	24
6.1.2 Tasavertaisuus ja verkostoituminen	25
6.1.3 Tiedonkeruu	25
6.2 Opiskelijoiden ja koulutuksen tavoitteiden vastaavuudet	26
6.2.1 Ammattitaidon syventäminen	26
6.2.2 Tasavertaisuus ja verkostoituminen	27
6.2.3 Tiedonkeruu	28
6.3 Opiskelijoiden muutos- ja kehittämistarpeet koulutukselle	28
6.3.1 Oppimisympäristöt	29
6.3.2 Kontaktiopetukset	29
6.3.3 Opetussuunnitelma	30
6.3.4 Palautteen anto	30
6.3.5 Positiivisia puolia	30
7 TULOSTEN TARKASTELU	32
7.1. Opiskelijoiden ammatilliset tavoitteet	32
7.2 Ammatillisten tavoitteiden toteutuminen	33
7.3 Muutos- ja kehitysehdotuksia	34

8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	36
LIITE 1	41
LIITE 2	42
LIITE 3	43

1 JOHDANTO

Tämän päivän työelämä vaatii aina vain pidemmälle kouluttautuneita henkilöitä ja osaajia esimerkiksi tutkimustyöhön ja esimiestehtäviin. Monissa ammattikorkeakouluissa on ollut jo pitkään ylempiä ammattikorkeakoulututkintoja, mutta viittomakielentulkkit ovat saaneet odottaa koulutustaan vuoteen 2009 saakka. Viittomakielentulkkeja on koulutettu ammattikorkeakouluissa jo vuodesta 1998. Kuitenkin vasta syksyllä 2009 alkoi ensimmäinen kansallinen viittomakielialan tulkkitoiminnan koulutusohjelma, ylempi ammattikorkeakoulututkinto, YAMK. Ylempää ammattikorkeakoulututkintoa ovat toteuttamassa yhdessä ainoat viittomakielien tulkkeja kouluttavat oppilaitokset Humanistinen ammattikorkeakoulu ja Diakonia ammattikorkeakoulu. Tästä eteenpäin käytämme opinnäytetyössämme Viittomakielialan tulkkitoiminnan koulutusohjelmasta lyhennettä Viittomakielialan YAMK.

Aika on koulutukselle otollinen, koska viittomakielentulkkauspalvelut siirtyvät syksyllä 2010 kunnilta valtiolle Kansaneläkelaitoksen hoidettavaksi. Suuri siirtymä vaikuttaa jo nyt tulkkeihin, asiakkaisiin ja tulkkauspalvelun tuottajiin eli yrityksiin. Kilpailu on entistä kovempaa, mutta se on tarpeen laadukkaan ja tasavertaisen palvelun takaamiseksi. Työelämä käy koko ajan vaativammaksi ja tulkkit haluavat kehittää ammattitaitoaan pysyäkseen kehityksessä mukana. Asioimistulkin ammattisäännösten 15. pykälä mukaan tulkin tulisi jatkuvasti kehittää omaa ammattitaitoaan. Sen mukaan tulkin ammattitaitoon kuuluvat moitteeton kieli- ja tulkkaustaito, tulkkaustekniikan hallinta ja laaja yleissivistys. (Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto 2010, 7.)

Opinnäytetyössämme tarkastelemme Viittomakielialan YAMK opiskelijoiden ammatillisia tavoitteita. Tutkimme, miten tutkinto on vastannut opiskelijoiden odotuksia ja tavoitteita, kun koulutusta on käyty kuuden kuukauden ajan. Viittomakielialan YAMK on vasta alkumetreillä, joten toivomme haastattelujen antavan järjestäjille ajatuksia koulutuksen kehittämiseen kohderyhmälle hyödyllisemmäksi. Toteutamme tutkimuksen puolistrukturoitua teemahaastattelua käyttäen, koska haluamme kerätä aineistoa tutkittavien omista kokemuksista. Työmme tilaaja on Viittomakielialan YAMK järjestäjä, Humanistinen ammattikorkeakoulu, HUMAK.

Työmme on muuttunut monta kertaa viimeisen vuoden aikana, viimeisenä tarkentui opinnäytetyömme näkökulma. Muutoksien vuoksi emme jakaneet työtä selkeisiin osioihin, vaan jaoimme muutamia vastuuosioita. Vastuuosiot jaoimme seuraavanlaisesti: Tarja Lamb kirjoitti enemmän ”Ammattitaidon määrittely” ja ”Ammattikorkeakoulututkinto” -tietoperustoja ja Martta Kinnunen ”Viittomakielen tulkin ammattitaito” -tietoperustaa ja oli niin sanotussa teknisessä vastuussa työn lähteistä sekä yleisestä kirjoitusasusta. Näitä osioita teimme itsenäisesti, mutta useammin kirjoitimme ja pohdimme ratkaisuja yhdessä. Se on mielestämme ollut työn onnistumisen kannalta tärkeää.

Opinnäytetyömme tietoperustassa (luvut 2-4) kerromme ylemmistä ammattikorkeakouluista, ammattitaidosta, ammatillisesta kasvusta sekä elinikäisestä oppimisesta, joka laajentaa ammattitaidon käsitettä ikuisiksi oppimiseksi. Esittelemme tietoperustassa myös viittomakielen tulkin ammattitaitoon liittyviä ominaisuuksia. Viidennessä luvussa esittelemme tutkimusmenetelmämme ja tutkimuksen aineiston keräämisen, jonka jälkeen kuudennessa luvussa kerromme tutkimustuloksista. Seitsemännessä luvussa tarkastelemme tuloksia lähemmin ja viimeisessä luvussa pohdimme tutkimuksen onnistumista ja luotettavuutta.

2 AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINNOT

Tässä luvussa esittelemme suomalaisen korkeakoulujärjestelmän, joka koostuu yliopistoista, tiede- ja taidekorkeakouluista ja ammattikorkeakouluista. Ammattikorkeakouluja on Suomessa yhteensä 27. Kaksi näistä (HUMAK ja DIAK) ovat niin kutsuttuja verkostoammattikorkeakouluja, joilla on toimipisteitä useilla paikkakunnilla eri puolilla Suomea. Ammattikorkeakoulujen perustamisen tavoitteena on ollut suomalaisen koulutusjärjestelmän parantaminen, pyrkimys kehittää koulutuksen laatua ja vastata työelämän jatkuviin muutoksiin. Ne tarjoavat opiskelijoilleen mahdollisuuden korkeakouluopintoihin yhdistäen teorian ja käytännön. Ammattikorkeakoulujen toiminnassa on näkyvästi esillä alueellinen kehittäminen ja yhteys työelämään. (ARENE 2010a.)

2.1 Ammattikorkeakoulut

Ammattikorkeakouluista valmistuu osaajia ja asiantuntijoita useille eri aloille. Opinnoissa tärkeässä asemassa olevat työharjoittelut antavat opiskelijoille mahdollisuuden päästä näkemään työelämän todellista arkea. Opiskelijoilla on myös mahdollisuus päästä mukaan ammattikorkeakoulujen erilaisiin hankkeisiin ja projekteihin. Ammattikorkeakoulujen tärkein ajatus on työelämälähtöisyys, ja niistä valmistuvat opiskelijat työllistyvätkin yleensä hyvin. Suomen ammattikorkeakouluissa on mahdollisuus suorittaa tutkinto kahdeksalla eri alalla, ja opiskella voi niin työn ohessa kuin kokopäivätoimisestikin. (ARENE 2010b.)

Humanistinen ammattikorkeakoulu ja Diakonia-ammattikorkeakoulu tekevät yhteistyössä Viittomakielialan YAMK -tutkintoa. Ensiksi esittelemme lyhyesti nämä kaksi verkostoammattikorkeakoulua, jonka jälkeen on vuorossa Viittomakielialan YAMK -tutkinnon esittely.

2.1.1 Humanistinen ammattikorkeakoulu

Humanistinen ammattikorkeakoulu eli HUMAK on valtakunnallinen verkostoammattikorkeakoulu, jossa on mahdollista opiskella myös muissa kampuksissa tai valita opintoja myös muista koulutusohjelmista. HUMAKin perusarvo on Human connections, johon kuuluu muun muassa suvaitsevaisuus, luottamus, toisen kunnioittaminen, yh-

dessä oppiminen ja humanistinen ihmiskäsitys. HUMAKissa voi opiskella kansalais-toiminnan ja nuorisotyön, kulttuurituotannon ja viittomakielentulkin koulutusohjelmia yhdellätoista eri kampuksella Helsingistä Tornioon saakka. HUMAKissa voi myös opiskella kaikista kolmesta koulutusalaista myös ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon. Lisäksi viittomakielentulkin ja kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelmissä voi opiskella kansainvälistä ylempää ammattikorkeakoulututkintoa. HUMAKin yksiköissä voi myös suorittaa muun muassa erikoistumisopintoja ja avoimen ammatikorkeakoulujen opintoja. HUMAKin ammattikorkeakoulun toiminta alkoi vuonna 1998 ja se vakiintui vuonna 2000. (HUMAK 2009, 7-8.)

2.1.2 Diakonia-ammattikorkeakoulu

Diakonia-ammattikorkeakoulu eli Diak on valtakunnallinen verkostoammattikorkeakoulu, jossa opiskelee noin 3000 opiskelijaa. Diak edustaa vahvaa kristillistä ja sosiaalietnistä arvopohjaa ja sen toimintaa ohjaa kristillinen lähimmäisenrakkaus, sosiaalinen oikeudenmukaisuus sekä avoin vuorovaikutus. Diakin neljään yksikköön kuuluu sosiaalialan, hoitoalan, viestinnän ja viittomakielentulkin koulutusohjelmat. Seitsemän toimipaikan opiskelijat valmistuvat medianomeiksi, sairaanhoitajiksi, sosionomeiksi, terveydenhoitajiksi ja viittomakielen tulkeiksi. (Diak 2009a.) Jatkokoulutus mahdollisuuksia on sosiaalialan, terveyden edistämisen ja viittomakielialan tulkkitoiminnan koulutusohjelmissä. Diakista tuli virallisesti ammattikorkeakoulu vuonna 1998. (Diak 2009b.)

2.2 Ylemmät ammattikorkeakoulut

Seuraavissa kahdessa kappaleessa keskitymme ylempiin ammattikorkeakouluihin. Ensin kerromme yleisesti kansallisista ylemmistä ammattikorkeakouluista, jonka jälkeen keskitymme Viittomakielialan YAMK -koulutukseen, josta koostui tutkimuksemme kohderyhmä.

Ylempään ammattikorkeakouluun voi hakea jonkin korkeakoulun käyneet henkilöt, jotka ovat olleet kyseisellä alalla töissä vähintään kolme vuotta. Tutkinto on verrattavissa yliopiston maisterin tutkintoon ja sillä voi hakea vastaavia virkoja. Kuitenkin

työelämää painotetaan enemmän. Ylempiä ammattikorkeakouluja on luotu, koska työelämä muuttuu haasteellisemmaksi ja aikuisväestö tarvitsee osaamistason päivittämistä. Ylemmän ammattikorkeakoulun keskeisin osa on ammatillinen opinnäytetyö, joka keskittyy työelämään. Opinnäytetyö toteutetaan yhdessä työelämän kanssa. (HAMK 2010)

2.3 Viittomakielialan tulkkitoiminnan koulutusohjelma, ylempi ammattikorkeakoulu

Viittomakielialan YAMK:n tavoitteina on antaa opiskelijalle teoreettiset ja käytännön valmiudet toimia esimiestehtävissä. Hänen tulisi myös pystyä koulutuksen jälkeen toimimaan asiantuntijana ja kouluttajana sekä saada riittävät taidot kehittääkseen tulkkitoiminnan ammattikäytäntöjä. Opiskelijoiden yleisenä tavoitteena on pystyä edistämään tulkkipalvelun laatua, saavutettavuutta ja monipuolisuutta. Koulutuksen suorittanut henkilö osaa toimia kansainvälisessä ja monikulttuurisessa työssä. (HUMAK & DIAK 2009b, 5)

Viittomakielialan tulkkitoiminnan koulutusohjelma, ylempi ammattikorkeakoulututkinto, on tarkoitettu vähintään kolme vuotta työelämässä viettäneille viittomakielentulkeille, jotka ovat suorittaneet ammattikorkeakoulututkinnon. Koulutus kestää noin 1,5 vuotta ja on laajuudeltaan 90 op. Koulutus antaa opiskelijoille uusia näkökulmia omaan työhön, uusinta tietoa alasta ja mahdollisuuden luoda lisää kontakteja viittomakielialalla. Viittomakielialan YAMK -koulutuksessa on mukana kaksi oppilaitosta: Diakonia-ammattikorkeakoulu (Diak) ja Humanistinen ammattikorkeakoulu (HUMAK). Nämä ammattikorkeakoulut ovat tehneet jatkotutkintokokeilua jo vuodesta 2005 asti ja syksyllä 2009 ensimmäinen virallinen koulutus alkoi. Tutkinnon nimeksi on tullut Viittomakielialan tulkkitoiminnan koulutusohjelma, ylempi amk. Tutkintonimike on Viittomakielentulkki, ylempi amk. (mt., 3.)

Työelämä on vaatinut jo pitkään ylempää ammattikorkeakoulua viittomakielialalle, joka on tällä hetkellä suurten muutosten äärellä. Asiantuntijoista ja kouluttajista on puutetta tulkkausalalla ja tulkkausalalla tarvitsee näitä osaajia hallitsemaan alan muuttuvia tekijöitä. Koulutuksen tarkoituksena onkin saada tulkeille valmiuksia johtajuuteen, tulkkausalalan ja oman ammattitaidon kehittämiseen, tutkimuksen tekoon ja kouluttamiseen. (mt., 5.) Koulutuksen tarkoituksena on pitää tiivistä yhteistyötä työelä-

män kanssa ja se on suunniteltu toteutettavaksi töiden ohessa. Yhteiset lähijaksot ja pienryhmäkeskustelut kannustavat opiskelijoita jakamaan omaa jo olevassa olevaa tietoa ja taitoa muille. Lähijaksot kestävät kaksi päivää ja ne ovat noin 5-6 viikon välein. Muuna aikana opiskellaan pienryhmissä ja verkossa sekä lisäksi on itsenäistä opiskelua. (HUMAK & Diak 2009b, 9.)

2.4 Eurooppalainen tutkintojen ja osaamisen viitekehys

Tässä luvussa esittelemme Eurooppalaisen tutkintojen ja osaamisen viitekehysten, eli European Qualifications Framework, EQF. Se liittyy työhömmen, että se määrittelee kaikkien Euroopan maiden koulutusjärjestelmien tavoitteet ja osaamisalueet. Niillä pystytään vertailemaan osaamista eri maiden välillä. Suomeen on myös tekeillä kansallinen viitekehys, joka määrittelee myös ylempät ammattikorkeakoulut.

Eurooppalainen tutkintojen ja osaamisen viitekehys auttaa vertailemaan tutkintojen ja osaamisen vastaavuutta Euroopan eri valtioiden välillä. Eurooppalaisen viitekehysten avulla voidaan kartoittaa henkilön taitoja ja pätevyyttä maasta tai koulutusjärjestelmästä riippumatta. Viitekehys sisältää kahdeksan eri tasoa, yleissivistävästä tasosta aina ammatilliseen ja korkea-asteen koulutukseen. Sen avulla on helpompaa siirtää tutkintoja ja pätevyyksiä eri maiden ja koulutusjärjestelmien välillä. Viitekehysten avulla voi tunnustaa myös epävirallista osaamista. Lopullinen suositus eurooppalaisten tutkintojen ja osaamisen viitekehysten perustamisesta elinikäisen oppimisen edistämiseksi annettiin Euroopan parlamentille ja neuvostolle keuhäällä 2008. Viitekehys on käytössä myös Suomessa, tavoitteena on valmistella myös kansallinen viitekehys vuoteen 2010 mennessä. (Opetusministeriö 2010.)

Euroopan parlamentin ja neuvoston suosituksessa eurooppalaisen tutkintojen viitekehysten perustamisesta elinikäisen oppimisen edistämiseksi tammikuulta 2008 todetaan:

Kansalaisten tietojen, taitojen ja pätevyyksien kehittäminen ja tunnustaminen on keskeistä heidän yksilöllisen kehityksensä sekä Euroopan yhteisön kilpailukyvyyn, työllisyyden ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden kannalta. Tällainen kehittäminen ja tunnustaminen helpottaisi työntekijöiden ja oppijoiden valtioiden rajat ylittävää liikkuvuutta ja edistäisi kysynnän ja tarjonnan

edellytysten täyttämistä Euroopan työmarkkinoilla. Sen vuoksi olisi edistettävä ja parannettava kaikkien ihmisten, myös epäedullisessa asemassa olevien henkilöiden, pääsyä elinikäiseen oppimiseen ja siihen osallistumista sekä tutkintojen käyttöä kansallisella ja yhteisön tasolla. (Opetusministeriö 2008, 3.)

Suomalaiset ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot kuuluvat viitekehyksen tasolle seitsemän. Ne sijoitetaan eurooppalaiseen viitekehykseen kansallisen viitekehyksen kautta siten, että kansallisen viitekehyksen tasot ovat vastaavat samannumeroista viitekehystä. Eurooppalaisen tutkintojen viitekehyksen seitsemännen tason vaatimukseen kuuluu muun muassa alan tietojen kriittinen hahmottaminen ja pitkälle erikoistuneet opintoalan tiedot, jotka vastaavat huippuosaamista ja joita voidaan käyttää esimerkiksi tutkimuksen perustana. Seitsemänneltä tasolta vaaditaan myös eri alojen tietojen yhdistämistaitoja ja tutkimustoiminnassa vaadittavia ongelmanratkaisutaitoja. Lisäksi seitsemännen tason vaatimuksia ovat esimerkiksi vaativien opinto- ja työympäristöjen johtaminen ja toiminnan arvioiminen. (Opetusministeriö 2009.)

2.4.1 Ylempien ammattikorkeakoulujen osaamisalueiden kuvaus

Eurooppalainen tutkintojen ja osaamisen viitekehys määrittelee koko Euroopan ylempien ammattikorkeakoulujen osaamisalueet. Suomalaiset ylemmät ammattikorkeakoulut ovat tehneet siitä oman kansallisen version, jota on sovellettu myös Viittomakielialan YAMK tutkinnossa. (HUMAK & Diak 2009b, 6.) Kerromme seuraavassa millaiset molempien koulutusten vaatimukset ovat.

Osaamisprofiileihin kuuluu kuusi taidon osa-alueita. Ensimmäinen on itsensä kehittäminen, joka tarkoittaa, että opiskelijan tulee osata arvioida itseään moninaisesti, kykenevä jatkuvaan oppimiseen ja tiimityöskentelyyn sekä suunnittelemaan oman taidon kehittämistä. Toisena on eettinen osaaminen, johon kuuluu esimerkiksi oman alan eettisten sääntöjen soveltaminen, vastuun ottaminen omasta toiminnasta ja toisten huomioon ottaminen omassa toiminnassaan. Kolmantena listasta löytyvät viestintä- ja vuorovaikutustaidot tarkoittavat, että opiskelija pystyy esimerkiksi esitelmöimään suullisesti ja kirjallisesti erinäisille yleisöille, osaa tiimityöskentelyn periaatteet sekä osaa toimia erilaisissa työryhmissä ja johtaa niitä. (mt., 6.)

Neljänteen, kehittämistoimintaan, kuuluu tietojen kriittinen arvioiminen, tutkimushankkeiden itsenäinen toteuttaminen, aloitteellisuus ja toisten kouluttaminen. Viidenteen, organisaatio- ja yhteiskuntaosaamiseen, kuuluu yhteiskunnallisten vaikuttamisen muotojen hyödyntäminen, oman työyhteisön toiminnan suunnitteleminen ja kehittäminen ja laajojen kokonaisuuksien hahmottaminen. Kuudes kertoo kansainvälisyysosaamisesta, jonka tavoitteina ovat tarvittavien kielten suullinen ja kirjallinen osaaminen omassa työssä, kulttuurierojen hahmottaminen, kansainvälisessä työyhteisössä toimiminen ja oman alan kansainvälisen tiedon suhteuttaminen omaan työhön. (HUMAK & Diak 2009b, 7.)

2.4.2 Viittomakielialan tulkkitoiminnan koulutusohjelman osaamisalueet

Viittomakielialan YAMK -koulutuksen järjestäjät ovat soveltaneet ylempien ammattikorkeakoulujen osaamisalueiden kuvauksista ja tehneet siitä viittomakielialalle sopivan version. Kyseiset osaamisalueet muuttuvat koulutuksen mukana, alueet on jaoteltu vielä oppisisällöiksi, eikä opiskelijoiden omiksi osaamistavoitteiksi. Kuvausta on tarkasteltu eri näkökulmista ja sitä myös käytettiin tarkistuskierroksella työelämän edustajilla, jotta se olisi mahdollisimman työelämälähtöinen. (HUMAK & Diak 2009b, 6-7.)

Osaamisalueet ovat samat kuin ylemmän ammattikorkeakoulun kuvauksessa. Taidot alueiden sisällä liittyvät viittomakielialaan. Itsensä kehittämiseen kuuluu esimerkiksi tietojen laajentaminen ja syventäminen, omaehtoinen johtajuus, ongelmanratkaisutaidot ja projektitaidot. Eettinen osaaminen taas tarkoittaa itsenäisyyttä johtamisessa ja asiantuntijatyössä, sosiaalisia taitoja ja lainsäädännön tuntemista. Viestintä- ja vuorovaikutusosaamiseen kuuluu muun muassa asiantuntija-, tutkimus-, työelämä- sekä johtajuusviestintä. Kehittämistoiminnan osaaminen on muun muassa elinikäistä oppimista, oman ammattitaidon jatkuva kehittäminen ja opinnäytetyön kehittämistä sekä myös viittomakielialan työelämän kehittämistä. Organisaatio- ja yhteiskuntaosaamisalueen tarkoituksena on saada selkeä kuva viittomakielialan asemasta työelämässä ja pärjätä vaativissa asiantuntija- ja johtamistehtävissä. Kansainvälisyysosaamiseen kuuluu esimerkiksi monikulttuurinen ammatillinen toimintavalmius sekä kielitaidon vahvistaminen. (mt., 8.)

3 AMMATITAIIDON MÄÄRITTELYÄ

Seuraavassa luvussa käsittelemme mitä tarkoittaa ammattitaito, ammatillinen kasvu ja elinikäinen oppiminen sekä hiljainen tieto. Nämä käsitteet kulkevat opinnäytetyösämme koko ajan mukana, koska käsittelemme ammattitaidon kehittymistä koulutuksen avulla.

Ammattitaito tai ammatillinen osaaminen, kuten käsite voidaan myös ymmärtää, on tänä päivänä kokonaisvaltaista osaamista jonkun tietyn alan tai ammatin sisällä. Ammattitaidon ajatellaan olevan osa ihmistä ja työtä eikä kumpikaan voi olla erillään toisistaan. Ammattikäsite taas viittaa yleensä yhteen tiettyyn tehtäväalueeseen tiettyssä työorganisaatiossa. Ammattitaidon syvyyttä voidaan tarkastella perus- ja päätehtävillä. Perustehtävillä tarkoitetaan teorian ja eettisten toimintojen ymmärtämistä. Päätehtävät ovat työn yleiset tehtävät. Ammattitaito voi syventyä, kun ammatin tietyt arvot ovat hallinnassa. Ammattitaidon kasvamiselle on tärkeää ymmärtää uusien ideoiden ja näkökulmien luominen sekä millä tavalla pystytään olemaan kriittinen työn eettisiin ja tiedollisiin puoliin. Ammattitaitoisella henkilöllä on tietoa ja taitoa ratkaista vaaditut ongelmat sekä toteuttaa suunnitellut toiminnot. Hän osaa soveltaa tietoa käytännön taitoihin. (Stenström 1993, 35, 56–61.)

3.1 Ammatillinen kasvu

Ajattelemme ammattitaidon ja ammatillisen kasvun kulkevan käsi kädessä, koska ihmisen tulee jatkuvasti kehittää omaa työtään ja osaamistaan eli ammattitaitoa. Tiedon ja taidon kautta yksilö voi kehittyä osaavaksi työntekijäksi ja näin ollen vastata työelämän vaatimuksiin sekä kehittää omaa ammattitaitoa. Meidän käsityksemme mukaan yksilön ammatilliseen kasvuun vaikuttaa paljon se, millainen hänen työyhteisönsä on. Mielestämme yksilön ammatillista kasvua vaikeuttaa nykyinen työyhteiskunta, joka pakottaa yksilöä muuttamaan työtään ja ammattiaan useitakin kertoja elämässään. Ojala (1999, 12) painottaa ajatus, että on valmis valmistuessaan koulusta on harhakuva. Työtä tekemällä kehittyä jatkuvasti ja se on jopa tehokkaampaa kuin koulutus.

Ammatillinen kasvu tapahtuu samanaikaisesti ihmisenä kasvamisen kanssa ja jatkuu läpi elämän. Yksilö kasvaa sisäisesti ja ammattitaito laajenee ja syvenee. Se on henkilökohtainen prosessi, joka tapahtuu usein yksilön itse sitä tajuamatta. Kasvua tapahtuu kognitiivisella ja emotionaalaisella tasolla. Prosessi alkaa muodostua kun tieto, taito ja tunne kohtaavat. (Wallin, 2007, 1-2.) Ihannetapauksessa yksilön ammatillinen kasvu jatkuu läpi koko hänen työikäisyyden, mutta todellisuudessa kasvu kuitenkin yleensä pysähtyy jossakin vaiheessa. Jos yksilö kokee, että hänellä ei ole mahdollisuuksia enää kehittyä työssään, saattaa työmotivaatio heikentyä ja työtehtävien hoito muuttua rutiiniksi. Muutokset työtehtävissä tai organisaation rakenteessa vaativat uuden tiedon ja taidon hankintaa, myös teknologiset muutokset asettavat omat vaatimuksensa yksilön osaamisen kehittämiseksi. (Ruohotie 2000, 49–50.)

Yksilön ammatillisella kasvulla on vahva yhteisöllinen ulottuvuus ja siihen liittyy esimerkiksi oman roolin löytäminen työyhteisössä ja ammatillisen arvostuksen sisäistäminen. On yleistä, että ammatillinen kasvu sekoitetaan urakehitykseen, mutta nämä kaksi ovat kuitenkin täysin eri asioita. Ammatillista kasvua voi tapahtua vaikka uralla ei etenisikään ja uralla voi edetä vaikka kasvua ei tapahtuisi. Ammatillinen kasvu on pääasiassa yksilön sisäinen prosessi, kun taas ura liitetään yleensä työtehtäviin tai organisaatioon. (Wallin 2007, 1-2.)

3.2 Elinikäinen oppiminen

Opettajat ovat monesti kertoneet meille, että emme opiskele heidän vaan itsemme vuoksi. Tarkoitus on yrittää viestittää meille opiskelijoille, ettei meidän tarvitse opetella asioita ulkoa. Tärkeintä on ymmärtää, että olemme oppimassa itseämme ja koko elämää varten. Kouluelämämme ohjaa näin kohti ammattitaitoa ja elinikäistä oppimista. Ojala (1999, 14) painottaakin kuinka elinikäinen oppiminen tarkoittaa ammattitaidon jatkuvaa kehittämistä ja ylläpitoa, oman ammattialan uusimpien tietojen päivittämistä ja pysymistä työelämän muutoksissa mukana. Myös viittomakielen tulkin ammattisäännöstön 9. kohta kehottaa viittomakielen tulkkeja kehittämään ammattitaitoaan jatkuvasti (Suomen Viittomakielen Tulkit ry 2009).

Ihmisen elinikäinen oppiminen alkaa jo vauvana ja perusta opinnoille luodaan jo alle neljävuotiaana. Pieni lapsi on jokaisella solullaan mukana seuraamassa ympäristö-

ään, oppimassa ja keräämässä kaiken mahdollisen tiedon ympäröivästä maailmasta. Niin lapsen kuin aikuisenkin oppimista ohjaa motivaatio, halu oppia uutta. Elinikäinen oppiminen tapahtuu pääosin oppilaitosten ulkopuolella esimerkiksi sosiaalisissa kontakteissa, työpaikoilla, harrastuksissa, perheen parissa ja matkoilla. Koulusta tulisi kuitenkin saada tietyt perusvalmiudet ja välineet elinikäiselle oppimiselle, joiden avulla jatkuva oppiminen voi tapahtua. (Ojala 1999, 15.)

Ihmiset oppivat eri tavalla, toiset oppivat asioita parhaiten tekemällä, toiset lukemalla. Osa ihmisistä saa parhaat tulokset aikaan varhain aamulla, osa myöhään yöllä. Toisille sopivat ryhmätyöt, kun taas toiset opiskelevat mieluiten yksin. Jokainen meistä voi kuitenkin kehittää omaa oppimiskykyään. Nykyinen työyhteiskunta kannustaa ihmisiä elinikäiseen oppimiseen ja ammatilliseen kasvuun. Jos omia tietoja ja taitoja ei kehitä, ei välttämättä pysty vastaamaan työelämän vaatimuksiin. Elinikäinen oppiminen voi tapahtua monella eri tavalla, kouluttautumalla, harjoittelemalla, katselemalla, kokeilemalla. Tapoja on monia ja niistä kaikki ovat yhtä hyviä. Merkitystä on vain lopputuloksella eli osaamisella. (mt., 37, 59.)

3.3 Hiljainen tieto

Teoreettinen oppiminen ei ole riittävää käytännön työn hallintaan. Työtä pitää tehdä käytännössä ja saada hiljaisen tiedon kautta enemmän ammattitaitoa ja osaamista. (Kivinen 1994, 20.) Ajattelemme hiljaisen tiedon luovan perustaa ammatilliselle kasvulle. Sitä ei voi tapahtua ilman hiljaisten tiedon karttumista. Esittelemme tässä luvussa mitä hiljainen tieto tarkoittaa.

Työyhteisöissä on omia erilaisia kirjoittamattomia sääntöjä, hiljaista tietoa, jotka uusi työntekijä omaksuu pikkuhiljaa. Jokaisessa ammattialassa on tällaista hiljaista tietoa, jota ei välttämättä erikseen opeteta. Uudet työntekijät oppivat hiljaisen tiedon vanhempien työntekijöiden esimerkeistä. Tärkeää hiljaisen tiedon välittymiseksi on keskustella säännöllisesti miten työntekijöillä menee, jotta työn teko ja työyhteisö kehittyy. Vanhempien työntekijöiden työelämästä poistumisen myötä myös hyvä hiljainen tieto voi hävitä. Uudet työntekijät saattavat tuoda uutta tietoa rutiininomaisiin toimiin. (Väisänen & Niemelä & Suua 2009, 37–39.) Singleton (1982) kuvaa taitavan työntekijän omaavan selkeän mallin kuinka toimia työssään ja saaneen paljon erilaisia hil-

jaisia tietoja ja taitoja (Kivinen 1994, 26). Virheiden ja erehdysten kautta jokainen työntekijä huomaa itse mitä kannattaa tehdä ja miten. Tällaisen hiljaisen tiedon avulla työntekijä saa työhönsä sujuvuutta ja sopeutuu kokoajan paremmin uusiin yllättäviin tilanteisiin. (Kivinen 1994, 25–26.)

4 VIITTOMAKIELEN TULKKI

Tässä luvussa kerromme lyhyesti viittomakielen tulkin ammatista ja ammattitaidosta sekä viittomakielen tulkin hiljaisista taidoista.

Suomen perustuslaissa määritellään kaikilla olevan samanlaiset oikeudet omaan kieleen ja kulttuuriin. Jokaisella viittomakielisellä on oikeus tulkkaus- ja kääntämispalveluihin. (FINLEX 2010.) Viittomakielen tulkki toimii kuuron tai viittomakielisen ja kuulevan henkilön välisen tiedon välittäjänä. Tulkin avulla pyritään säilyttämään kielellinen tasa-arvoisuus (Suomen Viittomakielen Tulkit ry 2010). Ammattitaito, ammatillinen kasvu ja elinikäinen oppiminen liittyy erityisesti tulkin ammattiin, koska taitoa tulee pitää koko ajan yllä, kuten johdannossa mainitsimme. Tulkkia on aikoinaan luonnehdittu lausahduksella ”hajuton, mauton ja väritön”, mikä on liioiteltua. Siinä on kuitenkin osa totuutta. Tulkki ei saa paljastaa omia ajatuksiaan tulkkaustilanteessa tai puuttua tilanteen kulkuun millään tavalla. Näkymättömyys ei ole tärkeintä vaan kielen kääntäminen ja tilan antaminen muille ammattilaisille, jotta he voivat hoitaa tilanteen ilman kielimuuria. (Hynynen, Pyörre & Roslöf 2003, 69.)

4.1 Viittomakielen tulkin ammattitaito

Viittomakielen tulkki on yleensä kahden kielen asiantuntija: suomalaisen viittomakielen ja suomen kielen. Tulkin ammattitaito ei koostu pelkästään kielitaidosta vaan tulkin tulee osata myös kääntää kieltä. (Hynynen ym. 2003, 66.) Tulkkaustaitoa ja kielitaitoa ei tulekaan sekoittaa keskenään vaan ne ovat kaksi aivan eri asiaa. Kieltä ei vain käännetä vaan sen merkitys tulee myös ymmärtää. (Vehmas-Lehto 1999, 12.) Tulkki joutuu työssään hyvinkin erilaisiin tilanteisiin, jolloin hänen ihmistuntemuksensa ja hienotunteisuutensa punnitaan. Esimerkiksi vihamielisissä tilanteissa tulkin tulee toimia hyvin harkitusti ja ammatillisesti, jotta tilanne onnistuu. (Ojanen & Saresvuo 1977, 26.)

Molemmissa kielissä tulee osata kääntää eri murteita ja eri ikäryhmien rekistereitä. Tulkki toimii myös erilaisissa elämäntilanteissa, joissa hänen tulee löytää kielellinen vastaavuus myös kulttuurisesta näkökulmasta. Tulkki ei voi kääntää kieltä suoraan vaan se tulee ymmärtää myös toisen kulttuurin näkökulmasta. Myös sopeutuminen

erilaisiin epävirallisiin ja virallisiin tilanteisiin, kuten konferenssitulkkauksiin, esittävän taiteen tulkkauksiin ja asioimistulkkauksiin, on osa tulkin ammattitaitoa. Tulkin ei ole tarkoitus puuttua millään tavalla tulkaustilanteisiin, mutta joskus on hyvä selvittää tulkin roolia, jotta se on selkeä jokaiselle osapuolelle ja että tilanne sujuu luontevammin. Muutenkin tilanteita tulee hallita erityisesti puheenvuorojen tasolla, koska tulkki tietää molempien kulttuurien puhettavat. (Frishberg 1990, 26-27.)

Juntto (2000) mainitsee, että ammattitaitoiselta tulkilta odotetaan esimerkiksi stressin sietokykyä, mahdollisuutta tehdä nopeita päätöksiä ja ajankäytön hallintaa. Työssä korostuvat tiedon omaksumisen taidot kuten tiedonhankinta ja kielen omaksuminen; sosiaaliset taidot kuten asiakaspalvelu ja yhteistyökyky sekä terveelliset elämäntavat, jotta pystyy tekemään työtä jatkuvasti. (Hynynen ym. 2003, 71.) Innostus kieleen, itsensä kehittämiseen ja kiinnostus ympäristössä tapahtuviin asioihin auttavat tulkkia ylläpitämään jaksamista ja mielenkiintoa työssä (Hynynen ym. 2003, 71).

4.2 Viittomakielen tulkin hiljainen tieto

Ennakkoluulottomuus uusiin asioihin, rohkeus ottaa yhteyttä eri tahoihin ja luotettavuus ovat tulkin ammattitaidon kannalta hyödyllisiä. Nämä taidot ovat ikään kuin tulkin tiedostamattomia ja luontaisia taitoja, niin sanottua hiljaista tietoa ja taitoa. Hiljainen tieto kehittyy työtä tekemällä ja se vaikuttaa työn kokonaisvaltaiseen hallintaan. Tulkille on tärkeää tutustua omaan ammattikuntaan, jotta hän oppii kielitaidon lisäksi kulttuuria, tulkaustaitoa ja tilannetajua. Viittomakielien taito on pitkälti riippuvainen viittomakielisen ajatusmaailman ymmärtämisestä. (La Cross 2000, 45, 48, 89.)

Hiljainen tieto, ammattitaito ja ammatillinen kasvu kulkevat tulkin ammatissa selkeästi käsi kädessä. Uusia asioita opitaan jatkuvasti, joko hiljaisia tai tarkoituksella opeteltuja taitoja, ja niitä tulee osata soveltaa omassa ammattitaidossaan oikealla tavalla. Tulkki joutuu uusiin tilanteisiin joka päivä, jolloin hän oppii virheistä ja erehdyksistä uutta tietoa ja uusia tapoja selviytyä vaihtuvista tulkaustilanteista. Asiakaskunta vaihtelee vauvasta vaariin, joten tulkin tulee osata toimia eri-ikäisten ihmisten kanssa. Hiljaisen tiedon avulla tulkki saa vuorovaikutustilanteisiin varmuutta. Viittomakielien tulkkien on vaikea tunnistaa omaavansa hiljaisia taitoja. Hiljainen tieto ja taito kehittyvät huomaamatta eikä niihin tietoisesti pyritä. (mt., 48, 90-91.)

Tulkin hiljaisella taidolla tarkoitetaan havaintoja, joiden avulla tulkki hallitsee ammattitaitoaan. Tulkin hiljaisiksi taidoiksi tulkkaustilanteessa voidaan luokitella ihmissuhdetaidot, tilanteen havainnointi, kielitaidon ja rekisterin huomioiminen, omien ja asiakkaiden tunteiden käsittäminen ja huomioiminen sekä prosessointi ja luotettavuuden luominen asiakkaisiin. Tulkin roolin sisäistäminen voi olla helppoa, mutta hyvän pitkäaikaisen asiakassuhteen luominen syntyy osittain myös hiljaisen tiedon kautta. Taidossa on kyse itsensä ja omien tunteiden tuomisesta sopivasti esille. Tulkin ei ole tarkoitus tuoda itseään liikaa esille, mutta keskustelemalla yhdessä asiakkaiden kanssa päästään toimivaan yhteistyöhön. (La Cross 2000, 49, 94-95.)

5 TUTKIELMAN TOTEUTUS

Kerromme tässä luvussa omista tutkimuksemme tavoitteista ja tutkielman toteutuksen vaiheista. Tutkielman tärkein tavoite oli selvittää, kuinka Viittomakielen tulkkitoiminnan ylemmän ammattikorkeakoulutusohjelman opiskelijat kokevat koulutuksen kehittävän heitä ammatillisesti. Tutkittavat henkilöt ovat valmistuneet viittomakielen tulkeiksi ammattikorkeakoulusta ja ovat parhaillaan mukana kansallisessa viittomakielialan YAMK koulutusohjelmassa. Työmme tietoperustana käytimme ammattitaitoa ja ammatillista kasvua sekä viittomakielentulkin ammattitaitoa. Ajattelemme Viittomakielialan YAMK opiskelijoiden koulutukseen hakeutumisen tarve on viittomakielen tulkin ammattitaidon kehittäminen, ammatillisten tavoitteiden saavuttaminen ja elinikäinen oppiminen. Ammattitaito kasvaa koko ajan eikä kukaan ole valmis koulunpenkiltä päästyään. Silloin ammattitaito vasta oikeasti voi alkaa kasvaa. Oppiminen kestää läpi elämän ja samalla ammattitaito kasvaa, vaikei olisikaan töissä. (Ojala 1999, 12.)

Emme tarkastelleet tutkinnon opetussuunnitelman sisältöä millään tavalla, vaan keskityimme tutkimaan heidän omia ammatillisia tavoitteita ja kokemuksia koulutuksen sisällöstä. Kysymme esimerkiksi miksi opiskelijat alun perin hakeutuivat koulutukseen. Opinnäytetyömme on tutkimuksellinen ja menetelmänä käytämme puolistrukturoitua teemahaastattelua.

Tutkimustavoitteena on selvittää kuinka ylempi ammattikorkeakoulututkinto kehittää viittomakielen tulkin ammattitaitoa. Tutkimusongelmiksi voidaan täsmentää seuraavat:

1. Minkälaisia ammatillisia tavoitteita on ylempään ammattikorkeakouluun hakeutuvalla viittomakielen tulkilla?
2. Kuinka ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon tavoitteet ja sisällöt palvelevat opiskelijoiden ammatillisia tavoitteita?
3. Millaisia muutos- tai kehittämistarpeita opiskelijoilla on koulutukselle?

5.1 Tutkimusmenetelmät

Halusimme käyttää haastattelua tutkimusmenetelmänä, koska se on ihmisläheinen ja sen aikana pystyy esittämään tarkentavia lisäkysymyksiä. Tutkimuksemme on laadullinen, koska tutkittavana ovat ihmisten kokemukset ja tutkimusryhmä on selkeästi määriteltynä. Laadullinen tutkimus pyrkii myös tuomaan esille uusia asioita, joita ei ole ennen todettu. Haastattelulla saadaan enemmän tietoa tutkittavien ajatuksista ja sen aikana on mahdollista keskustella vapaammin. Tarvittaessa tutkittavia voi myös haastatella uudelleen, jos aineisto jää niukaksi. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2003, 152, 193–194.)

Valitsimme haastattelutavaksemme puolistrukturoidun teemahaastattelun. Siinä ei ole määritelty selkeästi oikeaa toimintatapaa. Haastattelija voi itse päättää tekeekö hän selkeät haastattelukysymykset vai haluaako kysellä vapaammin. (Hirsjärvi & Hurme 2009, 47.) Teemahaastattelu eroaa muista haastattelumenetelmistä siten, että kaikilla haastateltavilla on jokin tietty yhteinen kokemus (Merton 1990, 3-4). Kuitenkin kaikilla haastateltavillamme yhteisenä kokemuksena oli Viittomakielialan YAMK koulutus. Tutkimushaastattelun negatiivinen puoli on sen henkilökohtaisuus ja se on vaativampi kuin lomakehaastattelu. Puolistrukturoidulla haastattelulla saadaan myös paljon ylimääräistä aineistoa, joten esimerkiksi aikaa käytetään turhaan sen tekemiseen ja purkamiseen. (Hirsjärvi ym. 2009, s.36.)

5.2 Aineiston keruu

Aluksi opinnäytetyössämme oli mukana kaksi opiskelijaa, Tarja Lamb ja Martta Kinnunen, mutta Helsingin kampuksen opiskelija huomasi syksyllä 2009 tekevänsä opinnäytetyötä samasta aiheesta. Molempien alkuperäinen aihe oli miksi suomalaiset opiskelijat kiinnostuivat kansainvälisestä European Master in Sign Language Interpreting (EUMASLI) -koulutuksesta. Päädyimme tekemään työn kolmestaan. Työtä hankaloittivat alussa välimatkat, koska kaikki olivat fyysisesti eri paikoissa opiskele-massa Helsingissä, Kuopiossa ja Dublinissa. Joulukuussa 2009 lähetimme ensimmäisiä viestejä opiskelijoille, EUMASLI koulutuksen yliopettajan avulla. Lähetimme heille muutamia viestejä, mutta aluksi oli hieman hankala saada haastateltavia, koska suomalaisia opiskelijoita koulutuksessa oli vain neljä. Muutama suostui, mutta se

olisi ollut liian pieni otanta näin suurelle opinnäytetyön tekijämäärälle ja haastateltavien anonymiteetti olisi voinut kärsiä. Ohjaava opettajamme antoi meille idean tehdä työn molemmista ylemmistä ammattikorkeakouluista, EUMASLI:sta ja Viittomakielialan YAMKsta.

Tiedotimme molempien koulutuksien opiskelijoita maaliskuussa 2010 opinnäytetyöstämme koulutuksista vastaavien yliopettajien välityksellä, ja näin kiinnostuneet opiskelijat saivat yhteystietomme. Viittomakielialan YAMK koulutukseen osallistuu yhteensä 15 viittomakielentulkkia, heistä kolme vastasi haastattelupyyntöömme. Myöhemmin olimme heihin uudestaan yhteydessä, mutta silloin vain kaksi heistä lupautui haastatteluun. Työn tekeminen kolmestaan oli mukavaa, mutta työn osien jakamisen vaikeuden, erilaisten työtapojen ja näkemysten vuoksi päädyimme lopulta tekemään kaksi eri raporttia, yksi Kuopioon ja yksi Helsinkiin. Käytimme molemmissa töissä osittain samoja haastattelumateriaaleja, mutta me keskityimme pelkästään Viittomakielialan YAMK koulutukseen. Tarvitsimme eriytymisvaiheessa lisää haastateltavia, koska meillä oli heitä nyt vain kaksi. Saimmekin houkuteltua kaksi opiskelijaa lisää ja näin meillä oli riittävästi haastateltavia. Haastattelimme neljää opiskelijaa maaliskuuhun 2010 aikana.

Kaksi ensimmäistä haastattelua teimme puolistrukturoidulla teemahaastattelupohjalla (LIITE 1), jonka kokosimme alkuperäisessä ryhmässämme kolmestaan. Aiheemme muuttuessa pelkästään Viittomakielialan YAMK -koulutukseen, muokkasimme alkuperäistä haastattelupohjaamme (LIITE 2), koska tutkimustavoitteemme muuttuivat. Haastattelut kestivät noin 30 minuuttia, joista yksi tehtiin SKYPE – Internet verkkopuhelimen kautta ja kolme kasvotusten. Tallensimme haastattelut ääninauhalle tai videokameralle.

Haastattelun luotettavuuteen vaikuttaa esimerkiksi ääninauhan kuuluvuus. Mikäli ääni ei ole selkeä, haastattelua ei voida pitää luotettavana. Myös haastateltavien houkuttelemisen tutkimukseen voi vaikuttaa luotettavuuteen, jos he eivät ole haastatteluun osallistumisesta ensin innostuneetkaan. Kuitenkin jotkut ihmiset voivat kiinnostua aiheesta kuultuaan siitä hieman lisää. Tuloksiin voi vaikuttaa myös haastateltavan motivaatio tutkittavaan aiheeseen tai kiire. (Hirsjärvi ym. 2009, 85, 185.) Haastatteluissamme tallennetun äänen laatu oli hyvä. Osaa haastateltavista piti hieman hou-

kutella vastaamaan haastattelumme, mutta lopulta kaikki vaikuttivat olevan innostuneita ja kiinnostuneita tutkimuksen aiheesta. Tiedon luotettavuuden tarkistimme lähettämällä osalle haastateltaville tarkentavia kysymyksiä varmistaaksemme, että olimme ymmärtäneet heidän vastauksensa oikein.

Haastattelumateriaali tulee muuttaa tekstimuotoon eli litteroida. Materiaalin litterointi voi olla hyvinkin työlästä, jos kirjoittaa kaiken sanasta sanaan. Kuitenkin pitkien haastattelujen analysoiminen on helpompaa litteroidusta tekstistä kuin suoraan ääninauhalla. (Vilka 2009, 115.) Haastatteluiden ääni tallennettiin ja litteroitiin myöhemmin. Ensimmäiset haastateltavat eivät saaneet etukäteen mitään tietoa haastattelukysymyksistä, koska ajattelimme sen vaikuttavan tutkimuksen luotettavuuteen. Kahdelle viimeiselle haastateltavalle lähetimme kysymykset etukäteen, koska he sitä erikseen toivoivat. Toteutimme haastattelumme puolistrukturoidun teemahaastattelurungon avulla, ja teimme lisäkysymyksiä. Annoimme haastateltaville mahdollisuuden kertoa omia näkökulmia, ajatuksia ja kokemuksia aiheeseen liittyen. Litteroinnilla pystyimme helpommin analysoimaan tutkimuskysymysten kannalta olennaisia asioita.

Haastattelun teemoiksi valitsimme seuraavat:

1. Miksi hait ylempään ammattikorkeakouluun?
2. Kuinka tutkinto tulee vaikuttamaan omaan työhösi?
3. Minkälaisia henkilökohtaisia ja ammatillisia tavoitteita olet asettanut koulutukselle?
4. Kuinka koulutuksen sisältö ja toteutus mielestäsi vastaavat omia tavoitteitasi?
5. Onko koulutuksen sisältö mielestäsi järkevää ja suunnitelmallista?

6 TUTKIELMAN TULOKSET

Tässä luvussa esittelemme tutkielman tuloksia. Sitaatit todentavat ja perustelevat havaintojamme. Tutkimustulosten esittelyssä haluamme keskittyä anonymiteetin säilyttämiseen, koska tutkittava ryhmä on suhteellisen pieni. Emme tuo julki haastateltavien nimiä tai kotipaikkaa, vaan käytämme heistä nimitystä haastateltava A-D. Haastattelut analysoidaan tutkimusongelmia apuna käyttäen.

6.1 Viittomakielialan YAMK opiskelijoiden ammatilliset tavoitteet

Kysyimme haastatelluilta ensin miksi he ovat lähteneet opiskelemaan ylempää ammattikorkeakoulututkintoa. Kaikilla oli päätavoitteena halu oppia jotain uutta ja syventää tietoa. Esimerkiksi haastateltava A kertoi, että hänellä oli tunne, ettei pystyisi kehittämään viittomakielen tulkkina enää pidemmälle pelkästään tulkin töitä tekemällä. Hän oli tilanteessa, jossa hänellä oli edessään joko alan vaihto tai opiskelemaan lähtö ja hän valitsi niistä jälkimmäisen.

A: "Oikeestaan vois sanoa, että mun tavoitteet työelämässä lähtee siitä, että mun pitäis oikeesti opiskella lisää, jotta vois siinä työssä kehittyä lisää. Mä en usko, että pystyisin ihan järisyttävän paljon kehittymään pelkillä tulkkauskeikkojen tekemisillä. Musta tuntuu, että se tie on tässä jo käyty."

6.1.1 Ammattitaidon syventäminen

Kaikista neljästä haastattelusta tuli selvästi ilmi haastateltavien halu syventää ja kehittää omaa ammattitaitoaan. Haastateltava C mainitsi, kun oma osaaminen syvenyy, vahvistuu myös varmuus oman työn osaamiseen. Haastateltava B mainitsi tavoitteekseen esimies- ja hallinnolliset taidot, mutta tällä hetkellä hän ei kuitenkaan tavoittele esimiehen tehtäviä työyhteisössään. Hän toi ilmi halun syventää tietämystään hallinnollisista asioista ja suurten kokonaisuuksien hahmottamisesta. Haastateltava A taas toivoi koulutuksen avaavan mahdollisuuksia päästä mukaan erilaisiin projekteihin ja hankkeisiin. Haastateltava B toivoi saavansa eväitä tulkkauksen laadun arvioimiseen. Henkilökohtaisena ammatillisena tavoitteena (haastateltava D) on yrittää saada koulutus vastaamaan omaa näkökulmaa.

Kysyttäessä kielitaidon kehittymisen merkitystä koulutukseen hakeutumisen suhteen haastateltava A toivoi, että tulkkaustaidon syvenee jotenkin teoriatasolla. Hän myös mainitsi suomen kielen kirjoittamisen ja puhutun kielen tuottamisen taidon kartuttamisen. Haastateltava C mainitsi asettaneensa tavoitteekseen ihmisenä kasvamisen ja elämän tarkoituksen ymmärtämisen. Hän on luonut jo työuransa, joten nyt on hyvä aika etsiä elämään myös muunlaisia arvoja.

6.1.2 Tasavertaisuus ja verkostoituminen

Haastateltavat A ja B toivat esille maantieteellisen sijainnin. Tavoitteena on, että myös muualla kuin pääkaupunkiseudulla työskentelevät tulkit pysyvät kehityksessä mukana ja koulutus takaa tasavertaisuuden alalla asuinpaikasta riippumatta.

A: ”Niin ehkä se oli sellanen päälimmäinen syy, että pysyy tässä kelkassa tai muuten tää [alueen nimi] jää ihan jalkoihin.”

Haastateltavat A ja D nostivat esille kuinka koulutuksesta olisi hyvä saada jotain hyötyä omalle työyhteisölle. Opinnäytetyö tehdään työyhteisölle, joten sen toivoisi kehittävän omaa työyhteisöä. Haastatelluista kolme, B, C ja D mainitsivat tavoitteikseen koulutuksessa opittujen asioiden soveltamisen omaan työhön. Haastateltava C halusi saada käsityksen siitä, mitä kaikkea pitää tietää ja osata omassa työssään.

6.1.3 Tiedonkeruu

Jokainen haastateltava mainitsivat viittomakielen tulkkauspalveluiden siirtymisen Kellan hoidettavaksi ja siitä johtuvan alalla vallitsevan epätietoisuuden vaikuttaneen jollain tapaa koulutukseen hakeutumiseen. Jokaisesta haastattelusta tuli esille halu saada alan uusinta tietoa heti käyttöön. Haastateltava A mainitsi tavoitteekseen myös viedä koulutuksessa saatua uusinta tietoa eteenpäin omaan työyhteisöön.

A: ”- - meitä on semmonen työyhteisö, kymmenkunta tulkkia niin meillä on kerran kuukaudessa palaverit niin sit siellä käydään läpi tällasia asioita. Kyllä mä saan tän tiedon pakollakin muille, vaikka he ei haluiskaan - - ”

Tavoitteena oli saada tietoa välitettyä myös asiakkaille.

A: ”Rauhottaa asiakkaitakin välillä se uusin tieto. Aina voi sanoa, että olin vasta maanantaina Helsingissä, jos keskiviikkona asiakkaan näkee, niin tällöstä siellä nyt oli puhetta - - ”

Haastatteluiden pohjalta voimme huomata, että kaikille yksi tärkeä tavoite on, haastateltava A:n sanoja lainaten, ”päästä kunnialla läpi”.

6.2 Opiskelijoiden ja koulutuksen tavoitteiden vastaavuudet

Kysyimme haastateltavilta ensin tuleeko tutkinto vaikuttamaan heidän työhönsä jollain tavalla. Kaikki ajattelivat sen voivan vaikuttaa siihen ehkä tulevaisuudessa, mutta tämän hetkiseen työhön sillä ei ole vaikutusta. Sen jälkeen kysyimme heiltä kuinka ammatilliset tavoitteet toteutuivat.

6.2.1 Ammattitaidon syventäminen

Haastateltava C huomasi koulutuksen syventävän omaa ammatillista osaamistaan. Koulutus avasi omaa näkökulmaa laajemmalle, kuten mitä kaikkea pitää tietää ja osata pärjätäkseen omassa työssään.

C: ”Että tää on oikeestaan vielä auttanut ymmärtämään, että miten laajalle pitää pystyä kattamaan, jotta pärjää töissä.”

Haastateltava B mainitsi yhdeksi tavoitteekseen esimies- ja hallinnolliset taidot, niitä oli tähän mennessä koulutusta käsitelty melko pintapuolisesti. Hän olisi toivonut, että niitä käsiteltäisiin enemmän. Toiveena olisi, että kerrotaisiin esimerkiksi kuinka toimitaan johtajana ja miten johdetaan henkilöstöä. Samassa haastattelussa tuli esille tulkkauksen laadun arvioiminen, jota on koulutuksessa jo hieman ollutkin. Laadun arvioiminen on ollut mielenkiintoista ja haastateltava toivoisi sitäkin vielä lisää.

Tehtävien soveltaminen omiin tarpeisiin sopivaksi oli kaikilla haastateltavilla yhtenä tavoitteena. Haastateltavat kertoivat, kuinka joskus joutuu hieman miettimään, millä tavalla pystyisi saamaan omat tavoitteet ja koulutus vastaamaan toisiaan. Kuitenkin

haastateltavat olivat yhtä mieltä siitä, että niitä pystyy soveltamaan hyvin. Esimerkiksi haastateltava C on pystynyt muokkaamaan tehtäviä itselle sopivaksi.

C: "Ja me ollaan saatu tosi hyvin ujutettua semmosia niinku oppimisen iloja ja tekemisen riemuja ihan sitä kautta. Että ne on sitten käännetty niin, että se hyödyttää meitä."

Haastateltava A mainitsi yhdeksi tavoitteekseen tulkkauksien syventämisen. Hän kuitenkin mainitsi, että se ei ole koulutuksen tarkoitus, mutta uskoo saavansa siihen jotain lisää ainakin teoriatasolla ja opinnäytetyön tekemisen avulla. Hän kertoi myös kirjoitetun suomen kielen kohenevan erilaisten raporttien kirjoittamisen myötä ja uskoo myös saavansa jotain eväitä puhutun suomen kielen tuottamiseen. Haastateltava C kertoi koulutuksen tuoneen esimerkiksi uusia näkökulmia omaan työhön ja tietoisuutta mitä kaikkea oikeasti pitää osata.

C: "Että tää on oikeestaan vielä auttanu ymmärtämään et miten laajalle pitää pystyä kattamaan, jotta pärjää töissä."

6.2.2 Tasavertaisuus ja verkostoituminen

Tasavertaisuus toteutuu haastattelijoiden mielestä samalla, kun opiskelijat saavat vietyä tietoa omaan työyhteisöönsä. Haastateltavat B ja D mainitsivat, että koulutuksessa pystyy helposti verkostoitumaan muiden alan toimijoiden kanssa. Uudet tuttavuudet, joiden kautta saa tietoa, mitä muualla tapahtuu, ovat myös olleet tärkeitä. Tiimityöskentelyn avulla osallistujat jakavat hiljaista tietoa toisille ja siten se saadaan laajempaan käyttöön eri työyhteisöissä. He mainitsivat koulutuksen antavan heille niin sanotun "etulyönti aseman", koska koulutuksessa saa tietoa, mitä voisi muuten olla hankala saada.

Kukaan neljästä haastateltavasta ei lähtenyt koulutukseen ylenemisen tai palkankorotuksen toivossa. Kaikki olivat kuitenkin sitä mieltä, että koulutuksesta saattaa olla jollain tavalla hyötyä tulevaisuudessa. Rikkaudeksi haastateltava D mainitsi oppimisympäristön, jossa on eri työvuosikokemuksia omaavia henkilöitä. Jokaisella on jotain erilaista antaa opiskelijatovereilleen.

D: ”Ja tietysti se mikä on, ku meitä on nyt eri ajalta tavallaan ihmisiä, et toiset on tehny niiku viistoista, kaks skytä vuotta sitä työtä ja sitten toiset on niiku neljä vuotta tehny sitä työtä. Et se on sellanen rikkaus, niiku oppimisympäristö.”

6.2.3 Tiedonkeruu

Haastatellut mainitsivat ammatillisena tavoitteena uuden tiedon hankkimisen, jota he ovatkin koulutuksesta saaneet. Tieto on ollut aiempaa tietoa jäsentävää. Kaikki haastateltavat olivat tyytyväisiä saamansa tietoon ja sen määrään. Koulutuksessa on käsitelty asioita, joita he olettivatkin siellä käsiteltävän, esimerkiksi tulevasta Kelalle siirtymisestä ja sen vaikutuksesta tulkkausalaan. Osittain tieto on ollut turhaakin, mutta tärkeimmäksi haastateltavat nostivat hiljaisen tiedon. Sitä on koulutuksesta saanut hyvinkin paljon, joka on ollut haastateltavien yhtenä tärkeimpänä tavoitteena. Haastateltava D mietti asiaa näin.

D: ”Semmosen hiljaisen tiedon jakamista (koulutuksessa) on tullu ehkä enemmän ja semmosta tiimityöskentelyä.”

Useat ajattelivat, että koulutuksessa saatu tieto on hyvin ajankohtaista, esimerkiksi Kelaan liittyvät asiat ovat olleet tervetulleita. Haastateltavat kertovatkin, että ilman koulutusta ei olisi ehkä niin paljoa tietoa tulevasta muutoksesta kuin mitä nyt on. Haastateltava A kertookin tiedonkeruusta seuraavanlaisesti.

A: ”Me on käyty läpi tosi ajankohtasia asioita, kaikki nää Kelan kilpailutus kuviot ja lakijutut, siis kaikki se tieto, mitä sieltä on tullu, on ollu tosi ajankohtasta. Hyvä puoli.”

6.3 Opiskelijoiden muutos- ja kehittämistarpeet koulutukselle

Kaikki haastateltavista ajattelivat, että osa tehtävistä ei kehitä heitä ammattilaisina. On monia tehtäviä, jotka toimivat hyvin, mutta joitain pitää heidän mielestään kääntää itselle sopivaksi, jotta ne toimivat omassa työssä. Haastatteleva C kitetyttä asian näin:

C: ”Ei kehitä minua ammattilaisena. Tai kehittäis, jos jaksaisin löytää sitä jotain, mutta on siellä joitakin tehtäviä vähän niiku pakkopullaa. Mut sit oon

taas ajatellu, että semmostahan se elämä on. Elämään kuuluu vähän sitä pakkopullaa ja enemmän sitä palvelevaa ja ne sitten yhdessä tekevät sen kokonaisuuden.”

6.3.1 Oppimisympäristöt

Kritiikkiä esitettiin (haastateltava A) myös sellaisia tehtäviä kohtaan, joissa tietoa kerätään ja tuotetaan ammattikorkeakoululle. Niistä tehtävistä jää enemmän käteen oppilaitoksille kuin opiskelijoille itselleen eli ne kehittävät enemmän koulutusta kuin itseä ammatillisena. Haastateltavat B ja C olivat sitä mieltä, että tehtävät eivät aina vastaa käytänteitä toisin sanoen ne pitää ikään kuin muokata omiin tarpeisiin sopiviksi. Opiskelijan pitää tietää mitä hän tarvitsee ja miten hän sen koulutuksesta saa irti. Haastateltavat A ja B mainitsivat, että osa saadusta tiedosta on turhaa ja tuttua. He ajattelivat, että kontaktitunteja olisi voinut käyttää hyödyllisemmin uuden tiedon oppimiseen ja vanhan kertauksen olisi voinut opiskella itsenäisesti.

Kritiikkiä sai myös koulutuksen aikana käytettävät internetin verkko-oppimisalustat HUMAKin Humak Pro ja Diakin Blackboard. Haastateltavat A ja D mainitsivat, että olisi parempi jos käytettäisiin vain yhtä alustaa. Haastateltava A mainitsi myös, että Diakin Blackboardia on helpompi käyttää, kuin HUMAKin Humak Prota.

A: ”- - että toimitaan yhdellä alustalla, esimerkiksi verkkoalustalla. Nyt me on oltu kahella. Joka on hirmu vaikee, ei muista välillä käydä toisessa ollenkaan. Ja sit joutuu niiku miettimään, että no mihinkäs tämäkin kuuluu, ollaanko me nyt HUMAKin puolella vai ollaanko me Diakin puolella vai missä me ollaan. Et se on ollu vähän semmonen sekottava.”

6.3.2 Kontaktiopetukset

Kontaktiopetukset ovat kaikkien haastateltavien mielestä lyhyitä, mutta se jakoi mielipiteitä. Yhden (A) mielestä parin kontaktijakson aikana ei kerkeä käymään kovin syvällisesti asioita läpi. Toinen (C) sanoi taas että halusi koulutukseen juuri sen lyhyiden vuoksi.

Haastateltava A toivoi, että esimerkiksi juna-aikataulut olisi pitänyt ottaa paremmin huomioon luentoja suunniteltaessa. Osallistujia tulee eri puolilta Suomea ja he ovat

useimmiten riippuvaisia junien aikatauluista, jonka vuoksi jotkut joutuvat lähtemään kesken luentojen pois. Hän myös mainitsi kokonaisuuden tuntuvan hieman repaleiselta, koska eri opintokokonaisuudet kulkevat limittäin. Tämä tarkoittaa, että kontaktitunteja on vain kerran kuukaudessa kaksi päivää, maanantaina ja tiistaina. Näinä päivinä opiskellaan yleensä eri teemoja, joka voi helposti aiheuttaa sekaannusta.

6.3.3 Opetussuunnitelma

Haastateltava D kaipaisi koulutuksen ja työelämän saamista samalle viivalle. Hänen mukaansa koulutukset Suomessa laahaavat yleensä aina jäljessä. Haastateltava D kaipaisi koulutuksesta vapaampaa ja enemmän irti opintosuunnitelmasta. Ymmärsimme tämän siten, että opintosuunnitelmaa ei aina tarvitsisi noudattaa liian tarkasti vaan sitä voisi muokata opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

D: ”- - Jotenkin kun saataisiin tätä meidän koulutusjärjestelmää niin, ettei se laahais niin perässä. Millä keinoin? Nuo byrokratian portaan on aika jähmeät... Miten ne saatais sujuvammin menemään eteenpäin? Kirittäis kiinni työelämän tarvetta, eikä tarjottais koulutusta jälkijunassa.”

6.3.4 Palautteen anto

Muutama haastateltava myös toivoi lisää rakentavaa palautetta ja tukea HUMAKin puolelta. He olivat sitä mieltä, että tuki ja palaute Diakin puolelta toimii jo hyvin. Diakin puolelta tukea saa kellon ympäri, mutta haastateltavat arvelivat, että HUMAKin puolelta palvelun saanti on heikompaa luultavasti resurssien puutteen takia. HUMAK sai palautetta myös siitä, että pystyvätkö opettajat, jotka eivät ole viittomakielialan ammattilaisia, puuttumaan olennaisiin asioihin. Haastateltava B kertoi oman mielipiteensä opinnäytetyön ohjauksesta.

B: ”- - minulla on ennakkoluuloja opinnäytetyön ohjauksen suhteen. Jännittää, että ymmärretäänkö mitä haluan työlläni viestittää vai meneekö kaikki ohjaus pilkun viilaamiseksi. Pelkään, ettei ohjaus keskity olennaiseen, eli työni aiheeseen.”

6.3.5 Positiivisia puolia

Haastatteluissamme tuli ilmi paljon samoja asioita eri haastateltavien välillä, mutta joissain vastauksissa oli myös eroavaisuuksia. Kaikista haastatteluista välittyi hyvin positiivinen näkemys koulutukseen ja saimme käsityksen, että koulutuksen kontaktipäivät ovat virkistäviä ja niihin on aina mukava lähteä.

C: ”- - mä oon ilolla lähteny Helsinkiin. Ei yhtään kertaa oo, että voi kökkö vaa, että se on ollu iloinen asia. Niiku rankkaa se on, mutta on hyvin positiivinen mieli.”

Haastateltava C kiteytti koulutuksen annin seuraaviin sanoihin.

C: ”Niinku vaikka rankkaahan se on, mutta on hyvin positiivinen mieli. Ja oon tyytyväinen. Enkä kadu ollenkaan, että oon lähteny. Eikä tulis mieleenkää, että löisin hanskat tiskiin. Elämä on oppimista.”

7 TULOSTEN TARKASTELU

Keskitymme tässä luvussa tarkastelemaan tutkielman tuloksia. Käytämme apuna jo esille tullutta tietoperustaa, jonka avulla analysoimme tuloksia. Käsittelemme tuloksia tutkimusongelmia ja haastattelukysymyksiä apuna käyttäen. Tuomme ilmi myös omia ajatuksia, oletuksia ja päätelmiämme.

7.1. Opiskelijoiden ammatilliset tavoitteet

Tiedon avulla yksilö voi kehittyä osaavaksi työntekijäksi ja näin ollen vastata työelämän vaatimukseen sekä kehittämään omaa ammattitaitoa (Ojala 1999, 12). Tutkielman tuloksista voi nähdä selkeästi, että haastatteluun osallistuvilla opiskelijoilla on tarve ylemmälle ammattikorkeakoulutukselle eli oman ammattitaidon kasvulle. Huomasimme vastauksista osan pohtivan alan vaihtoa tai jatkokouluttautumista. Kaikista haastateltavista huokui kuitenkin tyytyväisyys omaan työhön ja halu saattaa loppuun aloitettu koulutus.

Kysyimme haastateltavilta, kuinka tutkinto tulee vaikuttamaan heidän työhönsä. Kuukaan ei havitellut esimiestehtäviä tai isoa palkkaa, mutta esimerkiksi haastateltava B oli hakemassa syventävää tietoa hallinnolliseen puoleen ja suurten kokonaisuuksien hahmottamiseen. Oletamme koulutuksesta olevan tulevaisuudessa hyötyä, koska huono työllisyystilanne luo epävarmuutta. Tulkkauspalveluiden siirtyminen Kelalle vaikuttaa myös tulkkauskenttään, joka tuo vielä lisää epätietoisuutta. Sen huomasi myös haastateltavien tiedon janosta koulutusta kohtaan. Tiedonsaanti olikin kaikkien haastatteluun osallistuvien keskeisin lähtökohta oman ammattitaidon kehittämiseksi.

Osa haastateltavista piti tärkeänä paikkakuntansa mukana pysymistä tulevaisuudessa. Tulkki-alalla Helsinki on keskeisessä asemassa tietoverkostossa. Siellä on paljon tulkkeja, asiakkaita ja erilaisia tapahtumia, ja näin ollen tieto leviää helpommin. Haastateltavat halusivat varmistaa, että saavat helpommin saman tiedon kuin helsinkiläiset. Heidän työpaikkansa myös kannustavat opiskelemaan ja hankkimaan tietoa. Taustalla saattaa olla työnantajien puolelta noussut ajatus, että saataisiin tietoa koko työyhteisön käyttöön ja kaikkialla Suomessa olisi tasavertainen tiedonsaanti.

7.2 Ammatillisten tavoitteiden toteutuminen

Oman osaamisen syventäminen ja lisävarmuuden saaminen omaan työhön oli haastateltavien mielestä koulutuksessa toteutunut erinomaisesti. Ihannetapauksessa yksilön ammatillinen kasvu jatkuu läpi koko työelämän, mutta todellisuudessa kasvu kuitenkin pysähtyy jossakin vaiheessa. Tällöin työmotivaatio saattaa heikentyä ja työtehtävien hoito muuttua rutiiniksi, myös muutokset työtehtävissä tai organisaation rakenteessa vaativat uuden tiedon ja taidon hankintaa. (Ruohotie 2000, 49–50.) Yksi haastateltava kertoikin työnsä olleen siinä pisteessä, että ilman koulutusta ammatissa on vaikea kehittyä pidemmälle. Toinen haastateltava oletti ennen koulutusta, että se toisi tulkkaustaitoon vielä lisäapuvälineitä, jotta pystyisi kehittämään taitoa pidemmälle. Koulutus ei kuitenkaan keskity tulkkaustaitoon, mutta jotain hyötyä siitä voi teoriatasolla olla. Esimerkiksi opinnäytetyössä saatetaan käsitellä tulkkaukseen liittyviä teoriatietoa, jonka kautta myös tulkkaustaito kohenee. Kolmas haki käsitystä siitä mitä kaikkea hänen pitää tietää ja osata omassa työssään. Kaikista neljästä haastattelusta tuli näin ollen selvästi ilmi haastateltavien halu syventää ja kehittää omaa ammattitaitoaan, ja näiltä osin koulutus on vastannut heidän ammatillisiin tavoitteisiinsa. Otala (1999, 14) painottaa elinikäinen oppimisen tarkoittavan ammattitaidon jatkuvaa kehittämistä ja ylläpitoa, oman ammattialan uusimpien tietojen päivittämistä ja pysymistä työelämän muutoksissa mukana.

Kaikista vastauksista tuli esille tiimityöskentelyn tärkeys. Osallistujien kesken käytyjen keskustelujen kautta saatu hiljainen tieto on haastattelijoiden mielestä tärkeä välittää myös omalle työyhteisölle. He ajattelivat, että he ovat tiedonsaannissa ikään kuin etulyöntiasemassa, koska koulutuksesta saa suoraan ajankohtaista tietoa. Tietoa ei siis tarvitse etsimällä etsiä, jotta pysyy alan kiemuroissa mukana. Tärkeää hiljaisen tiedon välittämiseksi onkin keskustella säännöllisesti miten työntekijöillä menee, jotta työn teko ja työyhteisö kehittyy (Väisänen ym. 2009, 37–39). Koulutuksessa käytyjen keskustelujen mukana tuoma hiljainen tieto antaa opiskelijoille uutta intoa kehittämään myös omaa työyhteisöään.

Haastateltavilla oli mielestämme positiivinen ajattelutapa koulutukseen ja uskomme-kin heidän saavan koulutuksesta omiin tarpeisiin vastaavan hyödyn. Välillä heistä

tuntui, että kaikki ei toimi omien tavoitteiden vastaisesti, mutta ne pystytään muuttamaan niiden mukaisesti. Hynynen ym. (2003, 154) toteaa, että jossain työelämänsä vaiheessa tulkki havahtuu huomaamaan, että tarvitsee itselleen uutta ja ajankohtaista tietoa. Jatko- ja täydennyskoulutuksen avulla tiedon saanti onnistuu ja samalla voi myös saada uutta motivaatiota työhönsä.

Pystymme haastattelujen perusteella toteamaan, että koulutuksessa ollut ajankohtaista tietoa, kuten esimerkiksi Kelalle siirtymisestä. Uuden alakohtaisen tiedon hankkiminen oli myös haastateltavien ammatillisten tavoitteiden listalla. Haastateltavat olivatkin tyytyväisiä saamaansa tietoon, koska sitä voi jakaa työyhteisölle ja se kehittää omaa ammattitaitoa. Ammatillista kasvua tapahtuu kun yksilö saa linkitettyä uuden tiedon omaan työhönsä (Wallin 2007, 2). Kaikki kertoivat haastatteluiden tuovan uusia näkökulmia omaan työhön ja näin tapahtuu ammatillista kasvua.

Meidän valmistuvien viittomakielentulkkien näkökulmasta kommentti on mielenkiintoinen, koska meillä ei välttämättä ole realistista kuvaa siitä miten laaja kenttä todellisuudessa on. Vielä olemme ikään kuin ”lapsen kengissä” tulkkauksen alalla.

7.3 Muutos- ja kehitysehdotuksia

Kaikki olivat positiivisia ja tyytyväisiä koulutukseen osallistumisesta sekä tietoisia sen tarpeellisuudesta. Haastateltavat nostivat esiin niin positiivisia puolia kuin kehitysehdotuksia. Useat ajattelivat, että koulutuksessa saatu tieto on hyvin ajankohtaista. Yksi haastateltava olisi kaivannut lisää tietoa laadun arvioinnista, koska se oli hänen mielestään mielenkiintoista ja hyödyllistä. Hän koki, että sitä voisi olla koulutuksessa enemmän. Toisaalta haastatteluissa kävi ilmi, että opiskelijoille vanha, tuttu tieto olisi voinut tehdä esimerkiksi itsenäisesti. Kertaus on opintojen äiti, mutta kuitenkin haastateltavien mielestä olisi voitu käydä läpi joitain uusia asioita. He kokivat, että kaikki saatu tieto ei kehitä heitä ammatillisesti.

Kontaktitunteja on todella vähän, joten haastateltavat toivoivat että ne käytettäisiin hyväksi. Myös koulutuksen kontaktijaksot tuntuivat olevan epäselviä ja repaleisia, koska peräkkäisinä kontaktipäivinä opiskellaan eri aiheita. He toivoivat, että samoja tietoja voitaisiin käsitellä molempina päivinä syventäen tietoa. He ymmärtävät kuitenkin

kin, että koulutus toteutetaan tiettyjen resurssien puitteissa eikä kaikkea aina voi toteuttaa.

Koulutukseen toivottiin joustavampaa opintosuunnitelmaa. Tarkoittaen, että sitä voitaisiin soveltaa tilanteiden mukaan. Opiskelijat ovat olleet työelämässä jo sen verran kauan, että tietävät itse mitä koulutuksesta tulivat hakemaan. Suomen koulutusjärjestelmä ja työelämä olisi saatava haastateltavien mielestä samalle viivalle, jotta pystyttäisiin vastaamaan paremmin työelämän tarpeisiin. Työelämän pitäisi mielestämme olla enemmän mukana koulutuksen järjestämisessä ja suunnittelemisessa, jotta samalle viivalle päästäisiin.

Haastatteluissa kävi ilmi, että kolme neljästä haki koulutukseen vasta jälkihaun aikana. He eivät olleet reagoineet ensimmäisen hakuun, koska eivät varmaankaan olleet aivan varmoja koulutuksen tarkoituksesta. Mietimme onko koulutuksesta ollut riittävää informaatiota etukäteen vai mistä syystä koulutus ei ollut riittävän houkuttelevaa.

Haasteluun osallistuvat kertoivat myös positiivisia asioita mihin ovat tyytyväisiä koulutuksessa. He ovat olleet tyytyväisiä esimerkiksi luennoitsijoihin ja työtiloihin. Osa haastateltavista koki opiskelijoiden työkokemusten pituuserojen luovan rikkaan oppimisympäristön. Kuten aikaisemmin on mainittu, osa tehtävistä ei vastaajien mukaan palvele suoraan opiskelijoiden tarpeita, mutta niitä on pystytty muokkaamaan omiin tarpeisiin sopiviksi.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Esittelemme tässä viimeisessä luvussa johtopäätöksiä ja pohdimme tutkimusprosessiamme. Tutkimuksen tuloksista voimme huomata, että kaikki haastatteluimme osallistuneet opiskelijat olivat lähteneet koulutukseen mukaan kehittääkseen omaa ammattitaitoaan ja saamaan uutta tietoa. Myös tuleva tulkkaukspalveluiden siirtyminen Kelalle oli jollain tavalla vaikuttanut kaikkien haluun lähteä koulutukseen mukaan. Kaikki vastaajat toivoivat pystyvänsä soveltamaan koulutuksessa saamaansa tietoa omassa työssään. Kukaan heistä ei ollut lähtenyt koulutukseen mukaan ylenemisen tai suuremman palkan toivossa. Vastauksista tuli selvästi ilmi tiimityöskentelyn tärkeys. Koulutuksen aikana tapahtuva tiimityöskentely koettiin hyväksi tavaksi oppia uusia asioita. Tiimityöskentelyn aikaiset keskustelut välittävät niin sanottua hiljaista tietoa, jota ei opita tietoisesti. Haastatellut kokivat sen erityisen arvokkaaksi. Pohdimme voisiko tiimityöskentelyä korostaa tulevaisuudessa vielä enemmän, koska haastateltavat korostivat sitä erityisen paljon.

Haastateltavat huomasivat koulutuksen kehittävän ammatillista osaamista syvemmälle. Näin ollen he pystyivät näkemään oman työnsä uudesta näkökulmasta ja sitä kautta kehittämään itseään ammattilaisina. Haastatteluissa nousi esiin kehitysehdotuksia, kuten myös asioita, joihin opiskelijat olivat tyytyväisiä. Haastatellut saivat koulutuksesta syvempää tietoa työhönsä liittyvistä asioista, kuten esimiestaitoja. Niitä olisi kuitenkin kaivattu myös lisää. Toinen mistä kaivattiin lisää tietoa, oli tulkkauksen laadun arviointi.

Haastatellut toivoivat, että opetussuunnitelmaa pystyttäisiin paremmin soveltamaan opiskelijoiden tarpeita vastaavaksi. Myös koulutuksessa olevien tehtävien soveltaminen omaan työhön tulisi tehdä helpommaksi. Tehtävien soveltaminen on ollut haastateltavien mielestä hankalaa, eikä niistä aina ole ollut hyötyä itselle. Haastateltavat toivoivat myös rakentavampaa palautetta etenkin HUMAKin puolelta. Haastateltavat mainitsivat hakeutuneensa koulutukseen osittain maantieteellisen sijaintinsa vuoksi. Tällä he tarkoittivat sitä, että heidän työalueensa pysyisi Kelan muutoksessa mukana. Yleensä Helsinki on tulkkien alalla tiedon ja tapahtumien keskeisin paikka ja muu Suomi jää helposti tiedon saannissa jälkeen. Tähän olivat jo työnantajatkin havahtuneet tarjoamalla mahdollisuutta työaikana tapahtuvaan opiskeluun.

Haastattelumme osallistui 15 opiskelijasta vain 4, joka on suhteellisen pieni määrä tutkimuksen tekemiseen. Totesimme sen olevan riittävä, koska aika oli rajallinen. Haastateltavat toivat myös haastatteluissaan ilmi paljon samoja asioita ja yhteneväisiä piirteitä. Nämä mielestämme lisää tutkimuksemme luotettavuutta. Mielestämme koulutuksen kehittämisessä kaikenlainen palaute on aina hyödyllistä, joten kaikkien mielipiteet tulisi jotenkin huomioida. Puolistrukturoidulla teemahaastattelulla saimme vastauksia tutkimusongelmiimme. Haastattelumenetelmä oli mielestämme toimiva, koska sillä tavalla pystyimme kyselemään muutakin kuin vain haastattelukysymyksiä. Tutkimusaineistomme oli edellä mainitulla menetelmällä kerättynä runsasta, koska haastateltavat saivat vapaasti kertoa omia mielipiteitään. Ainoa ongelma jonka huomasimme tutkimusmenetelmän käytössä, oli kysymysten ja tutkimusongelmien laatiminen, johon meillä meni paljon aikaa.

Alussa opinnäytetyön tekeminen tuntui hankalalta. Mielestämme kolme tekijää on liian monta yhteen opinnäytetyöhön. Emme päässeet yhteisymmärrykseen kaikista asioista, kuten esimerkiksi työn näkökulmista ja tutkimusmenetelmän valinnasta. Huomasimme työn loppu vaiheessa, että kahdestaan tekeminen on helpompaa. Eri-tyisesti siksi, että työstimme tutkimusta yhdessä, fyysisesti samassa paikassa. Mielestämme tällä on ollut merkitystä, koska olemme käyneet vuoropuhelua työmme eri vaiheista. Opinnäytetyön tekemisessä kiinnostuksemme on vaihdellut. Välillä emme osanneet tarttua työhön, mutta lopussa huomasimme työn vieneen mukanaan ja kirjoitimme sitä pitkiäkin aikoja. Teimme joitain osioita itsenäisesti, mutta loppuvaiheessa suureksi osaksi yhdessä, jolloin työstimme tuli yhtenäisempi.

Tulevaisuudessa tutkimuksemme tuloksia voidaan toivottavasti hyödyntää koulutuksen kehittämisessä esimerkiksi kysellessä palautetta opiskelijoilta. Koulutuksen ollessa vasta alussa on vielä mahdollista paneutua palautteisiin ja muokata tulevia opintoja niin, että ne vastaisivat paremmin opiskelijoiden toiveita.

LÄHTEET

ARENE 2010a. Yleistä. Viitattu 10.4.2010.

http://www.arene.fi/sivu.asp?page_id=223&luokka_id=24&main=1

ARENE 2010b. Koulutus. Viitattu 10.4.2010.

http://www.arene.fi/sivu.asp?page_id=35&luokka_id=24&main=1

FINLEX 2010. Suomen perustuslaki 11.6.1999/731. Viitattu 24.4.2010.

[http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731?search\[type\]=pika&search\[pika\]=oi keus%20omaan%20kieleen*](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731?search[type]=pika&search[pika]=oi keus%20omaan%20kieleen*)

Frishberg, Nancy 1990 Interpreting: An Introduction. Uudistettu painos. USA: Registry of Interpreters for the Deaf, Inc

Diak 2009a. Opinto-opas 2009-2010. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Viitattu 2010.

http://www.diak.fi/sahk_ops_0910

Diak 2009b. Opinto-opas 2009-2010. Koulutusohjelmat ja tutkinnot. Viitattu

25.4.2010. http://www.diak.fi/sahk_ops_0910

HAMK 2010. Tietoa opiskelijoille ja työnantajille. Viitattu 4.5.2010.

http://portal.hamk.fi/portal/page/portal/HAMK/Tutkimus_ja_kehitys/Valtakunnalliset_v erkostohankkeet/Ylempi_amk_tutkinto/Perustietoa

HUMAK 2009. Opinto-opas 2009-2010. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy- Juvenes Print.

HUMAK & DIAK 2009a. Viittomakielialan tulkkitoiminnan ylempi ammattikorkeakoulu- tusohjelma (ylempi amk) 90op. Opiskelijan opas. Viitattu 9.4.2010.

http://www.turku.diak.fi/files/diak_turku/Yhteishaku/tulkkitoiminnan_yamk_opiskelijan _opas_2009_2011.pdf

HUMAK & DIAK 2009b. Opetussuunnitelma 2009-2011. Viittomakielialan tulkkitoi- minnan koulutusohjelma (YAMK). Viitattu 12.4.2010.

http://www.diak.fi/files/diak/yamk_ops/Viittomakielialan_tulkkitoiminnan_yamk_ops_2 009_2011.pdf

Hirsjärvi, Sirkka. & Hurme, Helena 2009. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Oy Yliopistokustannus.

Hirsjärvi, Sirkka. & Remes, Pirkko. & Sajavaara, Paula 2001. Tutki ja kirjoita (6.-7. painos). Vantaa: Tummavuoren kirjapaino Oy.

Kivinen, Kirsti 1994. Orjat ja sankarit. Sosiaali- ja terveydenhuollon muuttuvat työt ja kvalifikaatiovaatimukset. Sosiaali- ja terveydenhuollon työn ja koulutuksen kehittä- misprojekti. Sarja A: tutkimusraportteja 1/1994. Helsinki: Painatuskeskus.

La Cross, Marjukka 2000. Merkittävät oppimiskokemukset viittomakielentulkin ammatillisessa kehityksessä. Kasvatustieteen laitos. Jyväskylän yliopisto. Pro gradu – tutkielma.

Merton, R.K. & Fiske, M. & Kendall, P.L. 1990. The focused interview. A manual of problems and procedures. Glencoe, IL: Free Press.

Ojanen, Sirkka-Liisa & Johanna Saresvuo 1977. Käytännön viestintää 3. Tulkin kirja. (1. painos). Helsinki: Kirjayhtymä.

Opetusministeriö 2008. Euroopan parlamentin ja neuvoston suositus 2008. Viitattu 12.4.2010.

http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/artikkelit/ammattillisen_koulutuksen_koeoopenhamina-prosessi/EQFsuositusehdotus.pdf

Opetusministeriö 2010. Eurooppalainen tutkintojen ja osaamisen viitekehys (EQF). Viitattu 10.4.2010

http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/artikkelit/ammattillisen_koulutuksen_koeoopenhamina-prosessi/Eurooppalainen_tutkintojen_ja_osaamisen_viitekehys_xEQFx.html

Opetusministeriö 2009. Tutkintojen ja muun osaamisen kansallinen viitekehys. Viitattu 30.4.2010.

http://80.248.162.139/OPM/Julkaisut/2009/Tutkintojen_kansallinen_viitekehys.html?lang=fi&extra_locale=fi

Otala, Leenamajja 1999. Osaajana opin tiellä. Opas elinikäisen oppimisen matkalle. Porvoo: WSOY.

Ruohotie, Pekka 2000. Oppiminen ja ammatillinen kasvu. (1. painos). Juva: WS Bookwell Oy.

Stenström, Marja-Leena 1993. Ammatillisen identiteetin kehittyminen. Teoksessa Eteläpelto, Anneli & Miettinen, Raija. (toim.) Ammattitaito ja ammatillinen kasvu. Kasvatustieteiden tutkimuslaitoksen 25-vuotisjuhla-julkaisu. Helsinki: Painatuskeskus.

Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto 2010. Asioimistulkin ammattisäännöstö. Viitattu 8.4.2010. <http://www.sktl.net/pdf/asioimistulkin.pdf>

Suomen Viittomakielen Tulkit ry 2009. Viittomakielen tulkin ammattisäännöstö. Viitattu 11.4.2010. <http://www.tulkit.net/viittomakielen-tulkit-suomessa/ammatti/viittomakielen-tulkin-ammattisaannosto/>

Suomen Viittomakielen Tulkit ry 2010. Tulkkauspalvelu. Viitattu 27.4.2010. <http://www.tulkit.net/tulkkivalitys/>

Vilka, Hanna 2009. Tutki ja kehitä. (1.-3. painos). Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Vehmas-Lehto, Inkeri 1999. Kopiointia vai kommunikointia. Johdatus käännoesteoriaan. Helsinki: Yliopistopaino.

Väisänen, Leena & Niemelä, Mika & Suua, Pirkko 2009. Sanat työssä. Vuorovaikutus ammattitaito. Helsinki: Vammalan kirjapaino oy.

Wallin, Aila 2007. Teoreettisia näkökulmia ammatilliseen kasvuun. Viitattu 9.4.2010.
<http://www.available.com/kolumnit-ja-artikkelit0>

LIITE 1

Teemahaastattelupohja

1. Miksi hait ylempään ammattikorkeakouluun?

- Halusitko erityisesti kehittää tulkkitoimintaa, alkaa kouluttajaksi, johtajaksi tai tutkijaksi tulkkausalalle(YAMK:in opsista, mutta eikös käy kaikille?)?
- Minkälaisia kykyjä haet koulutukselta?
- Mitä kykyjä uskot saavasi?
- Miten niihin on vastattu tähän asti?
- Oletko saanut joitain alla olevista kyvyistä (muiden lisäksi) tai odotatko saavasi?

- tulkkaustaito
- kielitaito (VK tai puhuttu kieli)
- Viittomakielien paranemista (SVK, KV tai muu viittomakieli)
- äidinkieli
- vieraat kielet

2. Minkälainen asema sinulla on tällä hetkellä tulkkaukentällä?

- tutkiminen ja kehittäminen
- hallinnointi
- tulkkauk

3. Kuinka tutkinto tulee vaikuttamaan omaan työhösi?

- Mitä odotat tutkinnon antavan omaan työhösi eli miten asemasi muuttuu?
- Mitä omia tavoitteita sinulla on työhön liittyen?

4. Haluatko antaa jotain parannus ehdotuksia koulutukselle?

- Onko koulutuksen sisältö mielestäsi järkevää ja suunnitelmallista?
- Onko ohjaus riittävää?
- Kuinka koulutuksen sisältö vastaa kentän tarpeisiin?
- Muuta?

LIITE 2

Haastattelupohja

1. Miksi hait ylempään ammattikorkeakouluun?

Halusitko erityisesti kehittää tulkkitoimintaa, alkaa kouluttajaksi, johtajaksi tai tutkijaksi tulkkausalalle(parantaa asemaa?)?

2. Kuinka tutkinto tulee vaikuttamaan omaan työhösi?

Mitä odotat tutkinnon antavan omaan työhösi eli miten asemasi muuttuu?

Mitä omia tavoitteita sinulla on työhön liittyen?

3. Minkälaisia henkilökohtaisia ja ammatillisia tavoitteita olet asettanut koulutukselle?

Minkälaisia tavoitteita haet koulutukselta?

Mitä tavoitteita uskot saavuttavasi?

Miten koulutus on vastannut tavoitteisiin tähän asti?

Oletko saanut joitain alla olevista tavoitteista (muiden lisäksi) tai odotatko saavasi?

- tulkkaustaito
- kielitaito (VK tai puhuttu kieli)
- Viittomakielien paranemista (SVK, KV tai muu viittomakieli)
- äidinkieli
- vieraat kielet

4. Kuinka koulutuksen sisältö ja toteutus mielestäsi vastaavat omia tavoitteitasi?

Kuinka koulutuksen sisältö vastaa kentän tarpeisiin?

5. Onko koulutuksen sisältö mielestäsi järkevää ja suunnitelmallista?

Millä tavalla on järkevää?

Millä tavalla voisi muuttaa?

LIITE 3

Eurooppalaisen tutkintojen viitekehyksen (European Qualifications Framework, EQF) tasojen kuvaukset

Kukin kahdeksasta tasosta on määritelty kuvailemalla oppimistulokset, jotka olennaisesti liittyvät kyseisen tason tutkintoihin missä tahansa tutkintojärjestelmässä.			
	Tiedot	Taidot	Pätevyys
	EQF:ssä tiedot voivat olla teoria- ja/tai faktatietoja.	EQF:ssä taidot kuvataan kognitiivisina (loogisen, intuitiivisen ja luovan ajattelun käyttö) ja käytäntöön liittyvinä (kätevyys ja menetelmien, materiaalien, työkalujen ja -välineiden käyttö).	EQF:ssä pätevyys kuvataan vastuun ja itsenäisyyden perusteella.
Taso 1 Tason 1 olennaiset oppimistulokset ovat	yleistiedot	yksinkertaisten tehtävien suorittamiseksi vaadittavat perustaidot	työskentely tai opiskelu selkeässä toimintaympäristössä suoran valvonnan alaisena

Taso 2 Tason 2 olennaiset oppimistulokset ovat	työ- tai opintoalan perustiedot	kognitiiviset ja käytännön perustaidot, joita vaaditaan asiaan liittyvän informaation hyödyntämiseen tehtävien suorittamiseksi ja rutiininomaisten ongelmien ratkaisemiseksi käyttäen yksinkertaisia sääntöjä ja työkaluja	jonkin verran itsenäisyyttä vaativa valvottu työskentely tai opiskelu
Taso 3 Tason 3 olennaiset oppimistulokset ovat	tiedot työ- tai opintoalan faktoista, periaatteista, prosesseista ja yleisistä käsitteistä	tietyt kognitiiviset ja käytännön taidot, joita vaaditaan tehtävien suorittamiseen ja ongelmien ratkaisemiseen valitsemalla ja soveltamalla perusmenetelmiä, -työkaluja, -materiaaleja ja -informaatiota	vastuun ottaminen työhön tai opintoihin liittyvien tehtävien suorittamisesta oman toiminnan mukauttamisen olosuhteisiin ongelmien ratkaisemisessa
Taso 4 Tason 4 olennaiset oppimistulokset ovat	työ- tai opintoalan fakta- ja teorian tiedot laajoissa asiayhteyksissä	tietyt kognitiiviset ja käytännön taidot, joita vaaditaan tuottaessa ratkaisuja työ- tai opintoalan erityisongelmiin	itsenäinen työskentely noudattaen yleensä ennustettavien, mutta mahdollisesti muuttuvien työ- tai opintoympäristöjen suuntaviivoja muiden suorittamien rutiinitehtävien valvonta, osittaisen vastuun ottaminen työhön tai opintoihin liittyvien toimien arvioinnista ja parantamisesta

Taso 5* Tason 5 olennaiset oppimistulo kset ovat	työ- tai opintoalan laaja-alaiset, erikoistuneet fakta- ja teoriatiedot sekä kyseisten tietojen rajojen ymmärtäminen	laaja-alaiset kognitiiviset ja käytännön taidot, joita vaaditaan tuotettaessa luovia ratkaisuja abstrakteihin ongelmiin	johtaminen ja valvonta työn tai opintojen toimintaympäristöissä, jotka muuttuvat ennakoimattomasti oman ja muiden suoritusten tarkastelu ja kehittäminen
Taso 6** Tason 6 olennaiset oppimistulo kset ovat	edistyneet työ- tai opintoalan tiedot, joihin liittyy teorioiden ja periaatteiden kriittinen ymmärtäminen	edistyneet taidot, jotka osoittavat asioiden hallintaa ja kykyä innovaatioihin ja joita vaaditaan erikoistuneella työ- tai opintoalalla monimutkaisten tai ennakoimattomien ongelmien ratkaisemiseen	monimutkaisten teknisten tai ammattillisten toimien tai hankkeiden johtaminen, vastuun ottaminen päätöksenteosta ennakoimattomissa työ- tai opintoympäristöissä vastuun ottaminen yksittäisten henkilöiden ja ryhmien ammatillisen kehityksen hallinnasta

Taso 7*** Tason 7 olennaiset oppimistulo kset ovat	pitkälle erikoistuneet, osittain työ- tai opintoalan huippuosaamista vastaavat tiedot, joita käytetään itsenäisen ajattelun ja/tai tutkimuksen perustana alan ja eri alojen rajapintojen tietoihin liittyvien kysymysten kriittinen ymmärtäminen	erikoistuneet ongelmanratkaisutaidot, joita vaaditaan tutkimus- ja/tai innovaatiotoiminnassa uusien tietojen ja menettelyjen kehittämiseen ja eri alojen tietojen yhdistämiseen	monimutkaisten, ennakoimattomien ja uusien strategisia lähestymistapoja vaativien työ- tai opintoympäristöjen johtaminen ja muuttaminen vastuun ottaminen ammattialan tietojen ja käytäntöjen kartuttamisesta ja/tai ryhmien strategisen toiminnan arvioinnista
Taso 8**** Tason 8 olennaiset oppimistulo kset ovat	tiedot, jotka sijoittuvat työ- tai opintoalan kaikkein edistyneimmälle tasolle ja alojen väliselle rajapinnalle	kaikkein edistyneimmät ja erikoistuneimmat taidot ja tekniikat, mukaan luettuina synteisien tekeminen ja arviointi, joita vaaditaan keskeisten ongelmien ratkaisemiseen tutkimus- ja/tai tai innovaatiotoiminnassa ja nykyisten tietojen tai ammattikäytäntöjen laajentamiseen ja uudelleenmäärittelyyn	näyttöä huomattavasta auktoriteetista, innovointikyvystä, itsenäisyydestä, tieteellisestä ja ammatillisesta luotettavuudesta ja kestävästä sitoutumisesta uusien ideoiden tai prosessien kehittämiseen merkittävimmässä työ- tai opintoympäristöissä, tutkimustoiminta mukaan luettuna

Yhteensopivuus eurooppalaisen korkeakoulutusalueen tutkintojen viitekehyksen kanssa

Eurooppalaisen korkeakoulutusalueen tutkintojen viitekehys sisältää syklien kuvaukset. Jokaisen syklin kuvauksessa esitetään kyseisen syklin päättävään tutkintoon liittyvät yleiset tyypilliset saavutus- ja osaamisodotukset.

* Bolognan prosessiin liittyvässä yhteisessä laatualoitteessa kehitetty korkea-asteen koulutuksen (ensimmäiseen sykliin sisältyvän tai liittyvän) lyhyen syklin kuvaus vastaa EQF-tason 5 oppimistuloksia.

** Osana Bolognan prosessia Bergenissä toukokuussa 2005 kokoontuneiden korkea-asteen koulutuksesta vastaavien ministerien hyväksymän eurooppalaisen korkeakoulutusalueen tutkintojen viitekehyksen ensimmäisen syklin kuvaus vastaa EQF-tason 6 oppimistuloksia.

*** Osana Bolognan prosessia Bergenissä toukokuussa 2005 kokoontuneiden korkea-asteen koulutuksesta vastaavien ministerien hyväksymän eurooppalaisen korkeakoulutusalueen tutkintojen viitekehyksen toisen syklin kuvaus vastaa EQF-tason 7 oppimistuloksia.

**** Osana Bolognan prosessia Bergenissä toukokuussa 2005 kokoontuneiden korkea-asteen koulutuksesta vastaavien ministerien hyväksymän eurooppalaisen korkeakoulutusalueen tutkintojen viitekehyksen kolmannen syklin kuvaus vastaa EQF-tason 8 oppimistuloksia.